

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра психології, педагогіки і туризму

Кваліфікаційна робота бакалавра
на тему: «Регіональні особливості розвитку сфери туризму в Канаді»

Допущено до захисту
« ____ » _____ 2021 року

студентки групи Т 02–17
факультету перекладознавства
освітньо-професійної програми
Туристичне обслуговування
за спеціальністю 242 Туризм
Калініченко Марії Ростиславівни

Завідувач кафедри
психології, педагогіки і туризму

_____ д-р. пед. наук, проф. Матвієнко О. В.
(підпис)

Науковий керівник:
Професор кафедри психології,
педагогіки і туризму
д-р. іст. наук Васильчук В. М.

Національна шкала _____
Кількість балів _____
Оцінка ЄКТС _____

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Теоретичні засади дослідження розвитку сфери туризму	6
1.1. Поняття та сутність сфери туризму в країні.....	6
1.2. Рекреаційний потенціал сфери туризму, як основа регіонального розвитку туризму.....	15
РОЗДІЛ 2. Особливі риси туристичних регіонів Канади	22
2.1. Характеристика туристичних регіонів Канади.....	22
2.2. Туристична специфіка територій країни.....	31
РОЗДІЛ 3. Проблеми та перспективи розвитку сфери туризму в Канаді ...	42
3.1. Проблеми розвитку туризму в Канаді.....	42
3.2. Стратегія розвитку туризму в Канаді і особливості її реалізації.....	50
ВИСНОВКИ	55
РЕЗЮМЕ\RESUME	58
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	60
ДОДАТКИ	65

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасних умовах зростає значення туризму як форми активного відпочинку і засоби задоволення рекреаційних потреб людини. В системі міжнародної спеціалізації Канада має різноманітні види туризму (екологічний, морський, гірський, транспортний, пригодницький та ін.), чому сприяє величезна територія країни і різноманітні природно - рекреаційні ресурси. Ця територія має гори, виходи до океану, річки та моря, які приголомшують своєю красою всіх туристів.

Туризм - це повний і природно пов'язаний набір послуг з єдиною об'єднуючою метою: забезпечити різноманітним транспортом, проживання, харчування, відпочинок і розваги для громадян цієї країни та іноземців, які подорожують в Канади. Це важлива і швидкозростаюча індустрія.

Зокрема, М.А. Французова визначає ресурси, як все те, що використовують економічні суб'єкти для досягнення поставлених цілей і завдань і задоволення власних потреб і потреб зовнішнього середовища. У свою чергу, Б.Вернерфельт трактує цю категорію як матеріальні та нематеріальні активи, які на відносно постійній основі пов'язані з даною компанією. У даній площині знаходиться і визначення, яке дають даної категорії К. Хелфат і М. Петераф: «актив або увійти виробничого процесу (матеріальний або нематеріальний), яким організація володіє, який вона контролює або має доступ на відносно постійній основі».

Пріоритетність розвитку туризму є стратегічним напрямком соціального та економічного розвитку. Роль туризму в Канаді особливо актуальна. Тому держава проголошує його одним із пріоритетних напрямів розвитку національної культури та економіки.

Канада - країна, яка пропонує широкий спектр туристичних послуг, має розвинену туристичну структуру, міський туризм, культурні об'єкти. Канадський туризм завжди буде користуватися великою підтримкою держави. Найбільшу частку туристичного ринку в Канаді складають громадяни цієї країни, які забезпечують 70% всіх фінансових витрат, пов'язані з цією галуззю.

Внутрішній ринок - найпотужніший сектор туристичного ринку. Міжнародний туризм в Канаді забезпечують туристи з США, Великобританії, Японії, Франції, Німеччини та інші. Державна Канадській комісії з туризму, поліпшує створення туристичної індустрії, що забезпечує велику кількість робочих місць; зростання комерційної діяльності за рахунок підвищення продуктивності, що забезпечує стабільність майбутнього туризму цієї країни.

Більшість туристів, що приїжджають до Канади, розраховують насолодитися її природою, безкрайними річками, озерами та іншим. Проте, цій північній країні є що запропонувати всім туристам, які можуть відвідати Ніагарський водоспад і кленові гаї. Супер сучасні технології найбільших міст Канади і історичні реалії - все це можна побачити і відчувати на канадській землі. Надзвичайно розвинений туризм в Канаді, охоплює повністю всі регіони цієї країни. Уряд Канади виділяє значні кошти для збереження природних багатств і реставрації історичних пам'яток.

В цій розвинена індустрія внутрішнього і зовнішнього туризму. Друга за величиною країна в світі, має географічне розмаїття, яке сприяє широкому розвитку всіх видів туризму. Дуже широко туризм розвинутий в наступних містах і територіях: Торонто, Монреаль, Ванкувер, Ніагарський водоспад, острів Ванкувер, Калгарі (Канадські Скелясті гори), долина Оканаган в Британській Колумбії і регіон національної столиці Оттава, які ми детально охарактеризуємо в цій роботі. Міста Канади відомі своєю культурою, різноманітністю, а також численними національними парками та історичними місцями.

Мета та завдання дослідження. Метою роботи є дослідження сфери туризму та виявлення регіональних особливостей в Канаді.

Відповідно до поставленої мети визначено такі основні **завдання**:

1. Дати визначення поняттю сфери туризму.
2. Виявити туристичні специфіки сфери туризму в країні.
3. Показати регіональні відмінності в розвитку туризму в Канаді.
4. Описати туристичні території Канади.

5. Дослідити та охарактеризувати проблеми та перспективи розвитку туризму в Канаді.

Об'єктом дослідження в роботі є сфера туризму в Канаді.

Предметом дослідження роботи є структура, сутність та регіональні особливості Канади.

Методи дослідження. У дослідженні використовували праці вітчизняних та зарубіжних вчених, присвячені вивченню туристичних галузей та регіональних особливостей в Канаді. В роботі для обґрунтування висунутих в дослідженні положень застосовувалися історичний, описовий, системний, процесний, адаптований і інші підходи, а також принципи інтеграції, послідовності, взаємозв'язку, ефективності, унікальності, та ін.

Ступінь вирішення проблеми в дослідженні та практичне значення одержаних результатів. Теоретичною основою роботи стали наукові праці зарубіжних і вітчизняних вчених, присвячені питанням розвитку сфери туризму та регіональним особливостям Канади. Одержані результати можуть бути використані при написанні студентських бакалаврських та магістерських робіт. Також може використовуватись, як довідкове джерело для студентів, які навчаються за спеціальністю туризм.

Інформаційною основою дослідження послужили матеріали науково-практичних конференцій; концепції, викладені в сучасних наукових дослідженнях (інтернет ресурси); матеріали періодичних видань; нормативних та законодавчих актів міжнародних державних органів управління.

Структура кваліфікаційної роботи бакалавра зумовлена її метою та завданням. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Кваліфікаційну роботу бакалавра викладено на 69 аркушів (з них 57 сторінок основного тексту).

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ СФЕРИ ТУРИЗМ

1.1. Поняття та сутність сфери туризму в країні

На сьогоднішній день, дане складене поняття розкрито в точки зору тлумачного словнику українською мовою. Словосполучення сфера туризму складається з двох слів: сфера і туризм.[1]

Сфера - запозичене, ймовірно, через польськ. посередництвом, з лат. яз., де *sphaera* <грец. *sphaîra* - «куля, м'яч, ядро». Сукупність явищ, складових деяке ціле. Область, межі поширення чого-небудь. Сфера, суспільне оточення.

Сучасний туризм сьогодні пов'язаний зі спортом. Групові походи, що мають на меті фізичне загартування організму. Вид подорожей, що здійснюються для відпочинку та самоосвіти.[1]

У будь-якій діяльності, особливо пов'язаної з міжнародними угодами, найактуальнішим є питання дефініцій, тобто узгоджених і прийнятих за основу визначень, понять, термінів, що дозволяють адекватно тлумачити предмет, об'єкт і умови угоди, принципи і положення нормативних актів. Різноманітність у тлумаченні застосовуваних термінів можуть мати самі несприятливі наслідки у практичних діях суб'єктів туристичної діяльності.

Туристська термінологія зазнає істотні зміни згідно стрімкого темпу розвитку і формування як суспільних відносин, так і туризму, його галузей і видів. Тлумачення туристських термінів - предмет запеклих дискусій апологетів теорії туризму.[1]

Коли ми говоримо про туризм, ми маємо на увазі людей, які відвідують друзів і родичів, відпочивають на канікулах і просто добре проводять час. У вільний час вони можуть займатися різними видами спорту, приймати сонячні ванни, кататися на конях, можуть ходити в походи, читати, розмовляти і, нарешті, просто насолоджуватися навколишнім світом.[1]

Можна включити в наше визначення туризму і людей, які беруть участь в різних з'їздах, конференціях або інших видах ділової та професійної діяльності, їздять в навчальні тури або займаються дослідженнями.

Слово «туризм» (tourisme, від tour) в перекладі з французької означає «Прогулянка», «поїздка», «подорож».

Туризм - це подорож, що здійснюється людиною у вільний від основної роботи час в оздоровчих, пізнавальних, професійно-ділових, спортивних, релігійних та інших цілях. Це один з видів активного відпочинку, найкращий спосіб відволіктися від суєти, побачити нове і цікаве, набратися позитивних емоцій. Туризм дає можливість познайомитися з культурою інших країн і регіонів, задовольняє допитливість людини, збагачує його духовно, оздоровлює фізично, сприяє розвитку особистості. Він дозволяє поєднувати відпочинок з пізнанням нового.[2, с.5]

Туристична подорож передбачає тільки тимчасовий виїзд людини за межі його звичайного середовища, без ведення в місці перебування оплачуваної діяльності, що виключає з категорії туристів людей, професійно або змушене котрі їздять (дипломатів і консульських працівників, військовослужбовців, емігрантів, біженців, кочівників і ін.).

Основою для розвитку туризму є туристські ресурси (природні, культурні, історичні).[2, с.5]

Ключова фігура в туризмі - турист. Він виступає споживачем туристичного продукту або послуг (туру), для його якісного обслуговування формується і працює індустрія туризму.

Значення для економіки. Туризм - це не тільки подорожі і відпочинок, а й важлива сфера економіки. Індустрія туризму охоплює підприємства різних галузей, з продукції і послуг яких туроператор створює привабливий для споживача туристичного продукту.[2, с.5]

Індустрія туризму сприяє притоку в країну фінансових ресурсів. Вона не тільки дає доходи туристським фірмам, а й забезпечує податкові надходження, збільшує попит на продукти харчування і різноманітні послуги, стимулюючи тим самим розвиток супутніх галузей (транспорту, готельного господарства, зв'язку, торгівлі та громадського харчування, виробництва сувенірів і т.п.). Обслуговування туристів - це джерело доходів для місцевого населення.

Даний вид діяльності не вимагає великих стартових інвестицій, відрізняється високим рівнем рентабельності та відносно невеликим терміном окупності капітальних вкладень. Розвиток туризму сприяє створенню нових робочих місць і забезпечує зайнятість населення (зарубіжний досвід свідчить, що для обслуговування одного іноземного туриста потрібно до 10 чол.).[3]

Соціально-культурне значення. Розвиток туризму вдосконалює систему соціально-культурного обслуговування населення, збільшує ресурси для модернізації відповідної інфраструктури, підвищує якість життя.

Політичне значення. Туризм піднімає престиж країни, її авторитет у світовому співтоваристві і серед пересічних громадян. Він зміцнює міжрегіональні та міжнародні дружні зв'язки, розвиває народну дипломатію, стабілізує відносини між регіонами і державами. Рівень розвитку туризму є своєрідним показником стану суспільства, його матеріального достатку і духовного здоров'я.[3]

Можна виділити кілька основних особливостей туристської діяльності.

Перша і найбільш значуща полягає в тому, що, на відміну від галузей матеріального виробництва, індустрія туризму експортує не продукт, а враження. Щоб краще розкрити цю особливість, наведемо приклад. Можна експортувати 1 т нафти, скажімо, за 100-150 дол. При цьому продана нафту піде за межі країни, а в земних надрах її запаси вже не відновляться. Номер в першокласній готелі теж може приносити 100-150 дол., Але кожен день! За рік він може дати десятки тисяч доларів, позбавивши від необхідності експортувати сім-вісім залізничних цистерн нафти. Те ж відноситься до експорту інших невідновлюваних природних ресурсів. Турист же нічого з країни не забере, крім вражень (продукту віртуального), а залишає цілком матеріальний - гроші.[3]

Дана особливість надзвичайно важлива для сучасної Росії, що експортує невідновлювані ресурси (нафта, газ, метали) і при цьому має в своєму розпорядженні умови для розвитку туризму.

Друга особливість пов'язана зі специфікою продукції та послуг, неможливістю перемістити їх до споживача. Турист, а не виробник або продавець, повинен переміститися в місце їх виробництва. Дана специфіка обумовлена об'єктивними причинами. Адже неможливо перемістити до туриста Байкал, Балатон або Альпи.[4, с.5-7]

Звідси випливає третя особливість. Полягає вона в тому, що продукція індустрії туризму представляє собою сукупність послуг, які можуть бути випробувані тільки в момент їх споживання. У зв'язку з цим, успішний продаж туристського продукту передбачає особливо довірчі взаємини між клієнтами і продавцями. Тому тут виключно важлива висока репутація туроператорів і турагентів, готелів і авіакомпаній.[4, с.5-7]

Основні види туризму

Внутрішній туризм - подорожі громадян всередині країни, без перетинання державного кордону (і без здійснення в місці тимчасового перебування оплачуваної професійної діяльності). Даний вид туризму особливо популярний в США. У нашій країні на його частку також припадає близько 80% Туристських поїздок.

Міжнародний (іноземний) туризм - подорожі за межі країни постійного проживання з туристичними цілями. До іноземним туристам можна віднести всіх тимчасових відвідувачів, які прибули в дану країну не менше ніж на 24 год (крім здійснюють в відвідувану країну оплачувану професійну діяльність). Іноземний турист стає як би тимчасовим відвідувачем іншої країни.

Після об'єднання Європи і створення Євросоюзу почалося зближення внутрішнього і міжнародного туризму, що зумовлено спрощенням митних формальностей (Шенгенська угода).[5, с.28]

В'їзний туризм - подорожі з туристичними цілями в межах країни осіб, які не проживають в ній постійно. Прийом в країні іноземних туристів є своєрідним експортом послуг (саме так Всесвітня туристська організація визначає в'їзний туризм, оскільки прибуток від нього надходить в приймаючу країну в іноземній валюті).

Виїзний туризм - подорожі громадян, які постійно проживають в жодній країні, за кордон з туристськими цілями.[5, с.28]

Рекреаційний (оздоровчий) туризм - подорожі для відпочинку і лікування. Може підрозділятися на пляжний (відвідування морського узбережжя, особливо в зимовий час) і санаторно-курортний, що характеризується більшою тривалістю (звичайна тривалість туру на лікування - 21-28 днів, що значно більше, ніж за іншими видами туризму). хоча оздоровчий відпочинок носить суто індивідуальних характер, рекреаційний туризм є найбільш масовим видом туризму. Він може включати видовищні та розважальні програми (театральні та кінофестивалі), заняття за інтересами (Полювання, рибна ловля, музичне та художнє творчість), етнічні походи (пов'язані з вивченням національної культури країни перебування) і т.д.[5, с.28]

Пізнавальний (екскурсійний) туризм - подорожі або екскурсії з пізнавальними і розширюють кругозір цілями. Різновидом пізнавальних поїздок є автомобільний туризм. Порівняно з подорожами на інших видах транспортних засобів поїздки на автомобілях і автобусах надають туристам набагато більші пізнавальні можливості.

Культурний туризм передбачає відвідування місць культурно-історичного спадщини і зосередження пам'яток культури, а також місць проведення культурно-розважальних заходів. Може підрозділятися на культурно пізнавальний, культурно-розважальний, етнічний і ін.

Даний вид туризму - найкращий спосіб знайомства зі світовою культурою.Адже кожна країна і кожен народ мають своє неповторне культурну спадщину, є надбанням всього людства. Знайомство з історією та культурою інших країн збагачує, робить життя більш насиченою та цікавою.[5, с.28]

Культурна спадщина народу складають твори художників, архітекторів, музикантів, письменників, вчених, майстрів народної творчості. Культура охоплює як матеріальні, так і нематеріальні твори, звичаї, мову. Об'єктами туристської діяльності можуть бути музеї, театри, заповідники, місця важливих

історичних подій, пам'ятники історії і архітектури, фестивалі та симпозиуми, об'єкти релігійного культу, бібліотеки і ін.[5, с.28]

Науково-освітній туризм - порівняно новий вид міжнародного туризму, який передбачає подорожі з метою проведення наукової роботи, навчання або підвищення кваліфікації. Спеціалізованими видами наукового туризму є палеонтологічний, археологічний, Лімнологічний і ін. Крім того, до наукового туризму можна віднести участь в науково-дослідних експедиціях, наукових симпозиумах і конференціях. Що стосується освітнього туризму, то тут найбільш популярні туристичні поїздки для вивчення мови, особливо в Великобританію та інші англійські країни.[5, с.28]

Професійно-діловий туризм передбачає ділові поїздки, пов'язані з виконанням професійних обов'язків (участь в фестивалях, форумах, конференціях, симпозиумах, ярмарках і т.д.). Для цього створюються великі конгрес-центри, що мають зали для засідань і ділових зустрічей, для розміщення відвідувачів.[6, с.5]

Даний вид туризму вимагає кваліфікованих кадрів, щоб вони не тільки могли показати архітектурні та історичні пам'ятки, а й були знайомі з духовними і релігійними цінностями.

Ностальгічний туризм заснований на потребі людей відвідувати живуть родичів і друзів, а також місця свого народження. Він займає важливе місце в міжнародних туристських обмінах.

Екзотичний туризм став розвиватися останнім часом. з'явилися тури, що вражають своєю незвичайністю. Наприклад, деякі фірми пропонують космічні круїзи і навіть польоти на Місяць. Є фірми, які організують круїз в Антарктиду і на Північний полюс. Можливі й інші не менш несподівані подорожі.[7, с.72-74]

Соціальний туризм - різновид туризму, субсидируемая з коштів, що виділяються на соціальні потреби. Метою цього виду туризму є не отримання прибутку, а створення умов для подорожей слабо захищеним верствам

населення (учнівської молоді, пенсіонерам, інвалідам, ветеранам війни і праці, трудівникам села та ін.).

Соціальний туризм був розвинений в СРСР. На його частку припадало майже 60% організованого внутрішнього туризму і 50% виїзного міжнародного. Будувалися недорогі готелі, а також позакатегорійні засоби розміщення (бази відпочинку, дитячі табори та ін.), було організовано недороге харчування (з розрахунку величини прожиткового мінімуму). В сучасних умовах можливе надання пільг туроператорам, які реалізують соціальні програми, з отриманням статусу «Підприємство соціального туризму» і т.д.[7, с.72-74]

Організований туризм - подорожі (індивідуальні або групові), організовані туристської фірмою, коли туристи набувають право на тур, купуючи туристську путівку.

Неорганізований (самодіяльний, «дикий») туризм - подорожі, що здійснюються туристами самостійно. Даний вид туризму протилежний за формою організованого і здійснюється на самодіяльній, аматорській основі, без придбання путівок. Він також був широко розвинений в СРСР. На його частку припадало 80% всього туристичного потоку.[7, с. 72-74]

Загальні поняття

На закінчення варто зазначити перелік найбільш важливих понять, характеризують сферу туризму.

Туристські ресурси - природні, історичні, соціально-культурні і інші об'єкти, що представляють інтерес для туристів (в тому числі потенційних).

Як правило, туристичні ресурси служать для показу. вони покликані задовольняти допитливість і духовні потреби людини, давати заряд бадьорості, покращувати емоційний стан і відновлювати фізичні сили. [7, с.72-74]

Якість ресурсів визначається їх унікальністю, первозданністю і самотністю, ступенем їх позитивного впливу на фізичний і духовний здоров'я людини. Ті чи інші туристські ресурси залучають конкретних туристів, їх вид і стан багато в чому зумовлюють споживчу вартість турів, турпродукту в цілому.

Туристські ресурси є основою і невід'ємним елементом інфраструктури туризму.

Тур - комплекс послуг (перевезення, розміщення, харчування, екскурсії), наданих туристу в залежності від цілей подорожі.[8, с.33]

За кордоном стандартний комплекс послуг туристу послуг називається пекідж-туром. Найбільшою популярністю пекідж-тури користуються в країнах Європи, де на їх частку припадає 20-40% загальної кількості подорожей. Вони включають в себе розміщення, харчування, екскурсійне обслуговування, транспортні, побутові, спортивно-оздоровчі та страхові послуги.

За бажанням клієнта турфірми можуть формувати спеціальні тури, по індивідуальним замовленням, з великим набором додаткових послуг. такі тури отримали назву ексклюзив-турів.

Турист - людина, яка подорожує і відвідує місця, що знаходяться поза межами його звичайного середовища, де є привертають його туристські ресурси.[8, с.33]

Від інших подорожуючих осіб (дипломатів, емігрантів, іноземних робочих, біженців, кочівників і т.д.) турист відрізняється метою, тривалістю і характером своєї подорожі. Він тільки тимчасово відвідує країну або територію, без заняття в місці перебування оплачуваної діяльністю. Як правило, подорож здійснюється в оздоровчих, пізнавальних, професійно-ділових, спортивних, релігійних та інших цілях. Тривалість подорожі може варіюватися від однієї ночівлі до 6 міс. (За міжнародними нормами - до 12 міс.).

Турист є ключовим елементом туристського бізнесу, споживачем туристського продукту. Організована сукупність туристів є об'єкт індустрії туризму.

Туристський продукт (турпродукт) - право на тур, призначене для реалізації туристу.[8, с.33]

Турпродукт включає в себе всю сукупність потребітелних вартостей, споживаних туристом (власне тур, туристсько-екскурсійні послуги, спеціальне туристське спорядження і ін.).

Як і будь-який товар, турпродукт повинен бути якісним і користуватися попитом (в першу чергу у іноземних туристів), інакше він не буде реалізований.

Якісний турпродукт в обов'язковому порядку містить принаймні три складові: унікальні туристичні ресурси; елементи інфраструктури (Втілені в життя технічні, комунальні, побутові та інші зручності); високу культуру обслуговування (в тому числі мовного). такий турпродукт захоплює туриста пізнавально-розважальними можливостями та послугами, багатством і різноманітністю пам'яток.[9, с.37]

Просування турпродукту передбачає комплекс заходів, спрямованих на його реалізацію (організація реклами, участь у виставках і ярмарках, створення інформаційних центрів з продажу турів, видання каталогів та буклетів і т.д.). Для кращого просування турпродукту всі види пропозицій на туристському ринку повинні бути орієнтовані на конкретного споживача, на його побажання, смаки і можливості.

Роботи по формуванню і просуванню туристичного продукту здійснюють в основному туроператори і турагенти.

Туроператор - туристське підприємство (організація, фірма), яке займається виробництвом туристського продукту і реалізацією його споживачеві через агентську мережу.[9, с.37]

Туроператор є головною організуючою фігурою на туристському ринку. Він пакетируют туристські можливості території і різні послуги (Транспортні, проживання, харчування, розваги і т. Д.) В єдиний туристичний продукт. По суті, він завантажує підприємства індустрії туризму (готелі, ресторани, музеї, національні парки та ін.), пов'язує виробника туристських послуг зі споживачем (включає в тур той чи інший музей, вибирає найбільш прийнятні готелі, ресторани, шоу і т.п.).[9, с.37]

Турагент - фірма-посередник, що реалізує туристичний продукт (Запропонований туроператором) на туристському ринку. Здійснюється це шляхом придбання розроблених туроператором турів, випуску на ці тури путівок, реалізація їх споживачеві. Для турагента головне знайти клієнта і

реалізувати путівку. За це він отримує комісійну винагороду. мережа турагентів являє собою мережу роздрібною торгівлі турпродукту.

По відношенню до туроператору турагент займає супідрядне місце. Бути турагентом менш клопітно. На відміну від туроператора він менше ризикує. Він не формує тур. Йому не потрібно бронювати готелі, вносити передоплату, оформляти страховки, продумувати дати, вести велику роботу з перевізниками, проводити рекламні компанії та ін. [10, с.220]

Турагентська діяльність - діяльність по просуванню і реалізації турпродукту.

Туристська діяльність - туроператорська та турагентська діяльність, а також інша діяльність з організації подорожей і розвитку туризму.

Туристська путівка - документ, що підтверджує факт передачі турпродукту.

Туристська послуга - результат діяльності підприємства, обслуговуючого сферу туризму, по задоволенню потреб туристів в рамках конкретного подорожі (туру).[10, с.220]

З усього комплексу пропонованих послуг туристи вибирають найбільш цікаві для них і відносно недорогі. Щоб співвідношення «ціна-якість» було оптимально і прийнятно для туристів, необхідні висока привабливість туристських ресурсів, розвинена інфраструктура, належне якість обслуговування.

Таким чином можна зробити висновок, що сфера туризму це широке в ужиттєвому понятті, прийняте нами для опису факторів взаємодії різних галузей для забезпечення можливості вільного і комфортного пересування індивідуума з метою подорожі, відпочинку, освіти і здійснення власної діяльності.

1.2. Рекреаційний потенціал сфери туризму, як основа регіонального розвитку туризму

Сфера туризму дуже широке поняття, яке включає в себе не тільки складові безпосередньо подорожей (туризму), але так само і безліч факторів, що впливають на різні індустрії і продукти людської діяльності, яким ми дали поняття у першому розділі.

Ключовим фактором успішного соціально-економічного розвитку будь-якої територіальної системи є її здатність взаємодіяти з навколишнім середовищем для досягнення своїх цілей. Дане взаємодія, на нашу думку, може розглядатися через призму ресурсних обмежень, постійно присутніх в його процесі.

Обмеження в економіці розглядаються, як сукупність чинників, що визначають кількісні та якісні межі постановки і досягнення цілей розвитку, вибору засобів досягнення цілей, витрат і результатів виробництва[11, с.92]. Також існують точки зору, відповідно до яких обмеження являють собою межа розширення системи при відсутності стійкої внутрішньої структури, відповідної мінливих параметрам системи, або на макрорівні як межі, за які не виходить економічна динаміка в силу природних або сформованих на даному етапі причин.[11, с.92]

При цьому ресурсні обмеження, з одного боку, є найважливішим бар'єром на шляху економічного зростання, бо зниження потенціалу розвитку на різних рівнях виникає внаслідок незбалансованого використання наявних ресурсів, а з іншого, вони обумовлюють необхідність залучення альтернативних напрямків задоволення виникаючих потреб.

У міру розвитку продуктивних сил збільшується потреба економіки в залученні все більшої кількості природних ресурсів в господарський оборот. Таким чином, межі природного капіталу з плином часу мають тенденцію до розширення до кордонів природних ресурсів. Подібна постановка проблеми обумовлює необхідність звернутися до аналізу існуючих підходів до трактування поняття «Ресурси».[11, с.92]

Зокрема, М.А. Французова визначає ресурси, як все те, що використовують економічні суб'єкти для досягнення поставлених цілей і

завдань і задоволення власних потреб і потреб зовнішнього середовища. У свою чергу, Б.Вернерфельт трактує цю категорію як матеріальні та нематеріальні активи, які на відносно постійній основі пов'язані з даною компанією. У даній площині знаходиться і визначення, яке дають даної категорії К. Хелфат і М. Петераф: «актив або увійти виробничого процесу (матеріальний або нематеріальний), яким організація володіє, який вона контролює або має доступ на відносно постійній основі».[12, с.19]

В даний час існують різноманітні класифікації видів ресурсів. Зокрема, Дж. Роос і його співавтори підрозділяють ресурси на дві групи – традиційні економічні (матеріальні і грошові ресурси) і інтелектуальні (організаційні, людські і споживчі ресурси). У свою чергу, С. Будзішевско виділяє наступні групи ресурсів:

- натуральні ресурси (земля і її багатства), тобто компоненти природи, які традиційно трактувалися як суспільні блага;

- матеріальні ресурси (капітал), а саме фізично існуючі ресурси, речові фактори виробництва та обміну і їх джерела фінансування;

- людські ресурси (працю), тобто робоча сила людей разом з усіма їх вміннями та здібностями, які можна виміряти як в якісному, так і в кількісному відношенні;

- нематеріальні ресурси, що включають знання і досягнення науки, звані часто нематеріальним капіталом.[12, с.19]

При цьому однією з специфічних груп ресурсів є рекреаційні ресурси. Перш ніж розглянути сутність і особливості даних ресурсів, відзначимо, що під поняттям «рекреація» мається на увазі сукупність явищ і відносин, що виникають у процесі використання вільного часу для оздоровчої, пізнавальної, спортивної та культурно-розважальної діяльності людей на спеціалізованих територіях. Поняття рекреації визначає сутність рекреаційної діяльності, спрямованої на реалізацію рекреаційних потреб, відновлення і розвиток фізичних і духовних сил людини і характеризується цінністю не тільки результатів, але і самого процесу. У свою чергу, рекреаційні ресурси являють

собою сукупність природних, природно-технічних, соціально-економічних, геологічних систем і їх елементів, які можуть бути використані при існуючих технічних та матеріальних можливостях для організації рекреаційної діяльності.[12, с.19]

У категорію рекреаційних ресурсів включають природні і антропогенні об'єкти, які при досягнутому рівні розвитку виробничих сил можуть бути використані для задоволення потреб суспільства і організації галузі, що спеціалізується на рекреаційному обслуговуванні населення. При цьому рекреаційні потреби населення являють собою сукупність.

Класифікуючи рекреаційні ресурси, їх підрозділяють на відповідні групи, включають кліматичні, гідромінеральні, водні, лісові, гірські ресурси і ресурси морських узбереж. Соціокультурна складова рекреаційних ресурсів включає в себе культурно-історичні пам'ятки, населені пункти, унікальні технічні споруди.[13, с.54]

При цьому рекреаційні ресурси є основою формування рекреаційного потенціалу території. Торкаючись суті даного поняття, відзначимо, що Д.В. Ніколаєнко визначає рекреаційний потенціал, як сукупність природних і соціокультурних передумов для організації рекреаційної діяльності на певній території. У свою чергу, І.В. Зорін та В.А. Квартальнов трактують дане поняття, як відношення між фактичною і гранично можливою чисельністю туристів, яка визначається виходячи з наявності рекреаційних ресурсів.[13, с.54]

В електронному словнику «Knowledge base» рекреаційний потенціал розглядається як властивість природної території надавати на людину позитивний фізичний, психологічне, гігієнічний вплив.

Для багатьох регіонів рекреаційний потенціал є головним джерелом стійкого територіального розвитку. Особливе значення він набуває в процесі розвитку дотаційних регіонів. Багато в чому це обумовлено тим, що, з одного боку, регіон виступає в якості цільового комплексного ресурсу для сталого функціонування і розвитку рекреаційного потенціалу, а з іншого - індустрія оздоровлення, володіючи мультиплікативний ефект, здатна створити

передумови для сталого розвитку регіону через рішення його соціально-економічних і екологічних проблем. В той же час, сформовані підходи до забезпечення розвитку рекреаційного потенціалу територій не розглядають його як елемент цілісної відкритої системи сталого регіонального розвитку, що не тільки не дозволяє вирішити весь комплекс проблем, що виникають в процесі переходу до подібного розвитку, але і здатне породити негативні тенденції, що призводять до нестійкості регіонального розвитку. Торкаючись ролі рекреаційного потенціалу у формуванні основ територіального сталого розвитку, зазначимо, що поняття «сталий розвиток», як зазначає Л.І. Іванкіна, являє собою синтез ідеї змін і ідеї стійкості, висловлюючи реальні діалектичні протиріччя, а також тенденцію до їх гармонізації.[14]

Онтологічний характер даних протиріч визначається тим, що відбуваються зміни мають певні рамки, що визначаються тим, що дані зміни небезпечні, якщо вони виходять за межі стійкості соціальних і природних систем.

На думку В.А. Коптюг і його співавторів, сталий розвиток системи являє собою складне динамічне властивість класу керованості, що поєднує в собі вимоги:

- попадання траєкторії розвитку об'єкта протягом певного часу в цільове безлічстанів;
- її знаходження на прогностному інтервалі часу в деякій множині безпечних станів;
- майже монотонного зростання деяких показників розвитку на певному часовому відрізку з подальшим збереженням їх в заданих інтервалах допустимих значень;
- асимптотичної стійкості (стабілізованості) програмної траєкторії;
- гармонізації інтересів сторін .[14]

Процес сталого розвитку можна уявити, як послідовність циклів еволюційної зміни станів системи із стрибкоподібним переходом станів наприкінці циклу на новий якісний рівень. Таким чином, сталий розвиток

передбачає позитивна зміна якостей системи. У зв'язку з цим будь-яка система повинна володіти такими інструментами свого розвитку, за допомогою яких вона видозмінюється в умовах трансформації зовнішнього середовища, забезпечуючи свою стійкість.[15, с.102]

Необхідно відзначити, що, хоча поняття сталого розвитку виникло під визначальним впливом пошуку рішень проблем екологічного характеру, забезпечення стабільного соціально-економічного розвитку території зберігає свою першорядну значимість. Зокрема, як зазначає А.Ф. Нікольський, «проблеми відтворення екологічних умов - це всього лише частина більш загальних проблем соціально-економічного розвитку».

При цьому сталий розвиток рекреаційного регіону передбачає досягнення рівноважного стану в процесі реалізації економічних, екологічних, соціально-культурних цілей регіонального розвитку, в процесі якого враховуються інтереси всіх зацікавлених в цьому процесі сторін, причому за основу приймається раціональне природокористування.[15, с.102]

Джерела сталого розвитку рекреаційної території полягають в уміннях консолідувати розосереджені ресурси в системні елементи, наділяють цю територію певними конкурентними перевагами.

Ресурсний підхід концентрує увагу на тому, що ключем до сталого розвитку є не повторення моделі поведінки лідерів, а всебічний розвиток унікальності економічного суб'єкта, в тому числі і конкретної території. При цьому, як зазначала Е. Пенроуз, економічний суб'єкт може отримувати ренту не тому, що володіє кращими ресурсами, а внаслідок того що в нього відмінною здатності, що дозволяє краще їх використовувати .[15, с.102]

Таким чином, кажучи про внутрішні можливості рекреаційної території, перш за все, слід мати на увазі наявність у неї сукупності специфічних ресурсів, які, перетворюючись в діючі фактори процесу сталого розвитку, набувають нового системне якості, стаючи джерелами конкурентних переваг. В умовах сучасної постіндустріальної економіки така властивість набувають більшою

ступеня ресурси нематеріальні, до яких і належить більшість рекреаційних ресурсів.[15, с.102]

Таким чином, сукупність рекреаційних ресурсів та інструментів, знань і навичок та їх перетворення з використанням інноваційних підходів формує рекреаційний потенціал конкретної території, що є основою її розвитку.

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВІ РИСИ ТУРИСТИЧНИХ РЕГІОНІВ КАНАДИ

1.1. Характеристика туристичних регіонів Канади.

Всього налічується п'ять основних регіонів Канади, а саме: Атлантичний, Центральний, Прерії або Степовий, Тихоокеанське узбережжя та Північний регіони. Залежно від того, якому регіону ви віддасте перевагу для подорожі, культура, населення і традиції будуть істотно відрізнятися.

Центральний регіон [Додаток А, рис. А.1]

Регіон, що складається з двох найбільших і найбільш населених провінцій Канади: Онтаріо та Квебеку. Завдяки високій чисельності населення, в Онтаріо і Квебеку традиційно проживало більшість політично активного населення країни, що викликало певне невдоволення з боку інших регіонів країни. До появи Конфедерації назва Канада прямо відносилася до Центральної Канади. У наші дні ця назва використовується не так часто, в порівнянні з назвами провінцій.[16, с.180]

Центральний район відноситься до району старого або давнього освоєння. Він розташований на півдні країни від Атлантичного узбережжя до Тихого океану через Приозер'я і степові провінції Канади. Це найбільший індустріальний район. Площа району 26% території країни, а проживає тут 62% всього населення. Регіон дає 63% ВВП і зосереджує на своїй території 75% обробної промисловості. Протягом 100 років Центральний район грав роль метрополії, де «робилася вся політика країни».

Центральний регіон Канади вважається найбільш густонаселених в країні. На його території проводиться три чверті всієї продукції Канади. До складу цього регіону входять Квебек і Онтаріо.[16, с.180]

Поступово політичний і господарський вага району зменшився і став помітний його розкол на дві половини - Квебек і Онтаріо. Онтаріо - це «оплот» англо-канадців, сама канадська провінція країни. Франко-канадці є переважною більшістю провінції Квебек. Тут розташовані промислові центри Канади - Монреаль, Торонто. Квебек і Онтаріо по суті є самостійними економічними

підрайону, об'єднані в рамках Центрального району в силу подібного географічного положення. Провінція Онтаріо основні доходи отримувала від розвитку землеробства і видобутку корисних копалин. Це був найбільший світовий центр землеробства і скотарства, в той час як Квебек був промисловим, залізничним, портовим, банківським центром країни. Також він був найбільшим виробником електричної енергії. [16, с.180]

Переживши бурхливий процес індустріалізації в першій половині ХХ століття, провінція Онтаріо перетворилася в промисловий і банківський центр, але Квебек своїх позицій не упустив і зберіг за собою провідне становище. Сільськогосподарська спрямованість Онтаріо збереглася, але вона в значній мірі відрізняється від сільського господарства приморських провінцій і Квебека. Переважаючими є капіталістичні ферми з найманими робітниками. Широко використовується сільськогосподарська техніка та середня вартість ферми разом з усіма будівлями значно дорожче, ніж в Квебеку. Але, незважаючи на більш високий рівень життя, дрібні і середні фермерські господарства розоряються. Промисловість настає на сільськогосподарську зону, підприємства, розширюючись, вклинюються в зелені поля і сади і відвойовують оброблені родючі землі, перетворюючи в пролетарів населення району. Щоб поступитися місцем заводу вирубують сади, а на місці ферм з'являються заводські селища. У провінції тільки 17,7% населення займається землеробством.[17, с.198-203]

Провінція Квебек має повноважень, визначених конституцією Канади - приймати закони в багатьох областях. В основі політичної системи Квебека лежить Вестмінстерська система - це значить, що Квебек є конституційною монархією з ліберально-демократичним політичним ладом. Надра провінції багаті природними ресурсами і, перш за все, лісовими та водними, тому провідними її галузями будуть деревообробна, паперова і гідроенергетика. Столицею провінції є місто Монреаль. У провінції проживає понад 7 млн. Чоловік, що відповідає приблизно 24% канадського населення.

Степовий регіон (Прерії) [Додаток А, рис.А.2]

Прерія - внутрішні провінції Канади, розташовані далеко від атлантичного і тихоокеанського узбережжя. Хоча вони відносно легко доступні, вони рідше відвідуються туристами, ніж захід і схід країни, і тільки Скелясті гори на заході Альберти відносяться до популярних туристичних напрямках[17, с.198-203]. Майже все населення регіону проживає поблизу кордону з США - південним кордоном регіону. Тут і розташована преріях, яка майже вся давно розорана, і зараз на полях там росте пшениця і кукурудза. Там, де прерії немає, знаходиться напівпустеля з незвичайними осадовими формами рельєфу - бедленд. Північ всіх трьох провінцій покритий лісами, там майже ніхто не живе, і, крім північної Альберти, немає доріг. Манітоба виходить до Гудзонової затоки Північного Льодовитого Океану. Єдине місце на цьому узбережжі, куди легко дістатися по землі - місто Черчилль, в нього веде залізниця. Нарешті, на заході Альберти знаходяться Скелясті гори, що відокремлюють регіон від Британської Колумбії. Там влаштовані кілька популярних національних парків.

Назва такого регіону Канади, як Прерії є рівний і родючий район. Крім того, що в цій зоні добре розвинене землеробство вона ще й багата енергетичними ресурсами. Найбільшими містами цієї частини країни вважаються Альберта, Саскачеван і Манітоба. [18, с.194]

Варто зауважити, що в степових провінціях Канади до приходу європейців жили численні стада бізонів. В ході освоєння території країни європейськими поселенцями бізони були майже повністю винищені. У 20 столітті ці тварини стали охоронятися державою і в наші дні робиться все можливе для відновлення їх популяції. Стада бізонів можна побачити в Національному парку Елк Айленд недалеко від Едмонтона, в Національному парку Принс-Альберт, в Національному парку гори Райдінг недалеко від Вінніпега і в Національному парку Вуд-Баффало. Національний парк Вуд-Баффало розташований на самій півночі провінції Альберта на кордоні з Північно-Західними територіями. Це найбільший національний парк країни і один з найбільших в світі, його площа становить 44807 кв. км. Парк був

створений в 1922 році для охорони найбільшої в світі популяції диких бізонів. У парку річками Піс і Атабаска утворюється найбільша в світі внутрішня річкова дельта.[18, с.194]

Цей район Канади включає провінції Манітоба, Саскачеван, Альберта, які займають 2 млн. Кв км, а це приблизно 1/5 частина країни. Населення Степового району збільшується за рахунок припливу їх інших районів у зв'язку з розвитком добувної та обробної промисловості. Район в загальному дає вже 1/5 частина всієї промислової продукції Канади, а якщо врахувати розвиток і інших галузей як матеріальної, так і нематеріальної сфери, то можна говорити про те, що він поступово перетворюється у другу економічну ядро.[18, с.194]

Проте, «обличчям» Степового району є сільське господарство, що дає 2/3 всієї сільгосппродукції країни. Тваринництво має сильний розвиток, але спеціалізацію району завжди визначало виробництво зерна, для якого в районі виключно сприятливі природні умови. Це широка смуга канадських степів, родючі ґрунти, рівнинність території, теплий і трохи посушливий клімат.

Формуванню в районі «пшеничного економіки» сприяла і близькість основних споживачів, і можливість виходу на світовий ринок через систему Великих озер. До того ж в 90-і роки XIX століття попит в Європі на канадську пшеницю значно виріс. За порівняно короткий період часу Степовий район перетворився на головний сільськогосподарський район країни, завдяки якому, Канада займає одне з перших місць в світі - більше 50 млн. Тонн на рік - з виробництва зерна. У перерахунку на душу населення Канада займає перше місце з виробництва зерна - 1650 кг. У плані експорту зерна країна поступається США. Половину всіх посівів зернових культур займає яра пшениця. Відрізняється зерно дуже високою якістю і білка містить не менше 13,5%. Пшениця йде на експорт в Японію і країни Європи. [18, с.194]

Землі другий провінції - Саскачевану - були освоєні ще за часів «пшеничного лихоманки». Національний склад дуже строкатий - англоканадці, німці, франкоканадці, українці, скандинави. Поряд з сільським господарством, яке є провідною галуззю економіки країни, тут отримали розвиток нафтова,

уранова, калійна галузі. Саскачеван часто називають хлібним кошиком Канади, тому що провінція виробляє 2/3 канадської пшениці. В гербі провінції розташувалися три пшеничних снопа.

Сільське господарство було основою економіки і провінції Альберти. Крім пшениці в провінції вирощували ячмінь, цукровий буряк, вирощували велику рогату худобу. Сьогодні його витісняє гірничодобувна промисловість. З іншими провінціями Степовий район пов'язує трансканадские автомобільна магістраль, довжина якої 8 тис. Км і її по праву називають головною вулицею Канади.[19, с.37-41]

Тихоокеанський регіон [Додаток А, рис. А.3]

Західне узбережжя країни славиться своїми горами і лісами. Тут розташована Британська Колумбія. Головними складовими розвинутої економіки цього краю вважаються пиломатеріали, фрукти і морепродукти.

У провінції розташовані 14 національних парків і охоронюваних природних територій. 12,5% території провінції (114 000 км²) в даний час знаходяться під захистом в 14 різних охоронюваних територіях, що включає в себе більше 800 різних областей. Британська Колумбія налічує сім національних парків Канади. Британська Колумбія також містить велику мережу провінційних парків, вони перебувають у віданні Міністерства охорони навколишнього середовища. Мережа провінційних парків Британської Колумбії є другою за величиною в Канаді (найбільшої є система національних парків Канади).[19, с.37-41]

У літні місяці в Британській Колумбії проводиться ряд цікавих свят. У травні проходять "вікторіанські дні" в провінційній столиці і марафонські змагання любителів каное на р. Фрейзер, в червні-липні - родео в Вільям-Лейк, в липні - морське свято в Ванкувері, в серпні - змагання лісорубів в Скуаміше, повітряний свято в Ебботсфорд і міжнародна регата в Келоуні.

Також в Британській Колумбії існує мережа регіональних парків, які підтримуються і управляються регіональною владою. Крім того, в цих областях

більше 47 000 км (18 000 квадратних миль) орної землі знаходяться під захистом заповідників сільськогосподарських земель.[20, с.19-23]

На узбережжі Тихого океану розташувалася найзахідніша провінція Канади - Британська Колумбія. Вона займає особливе географічне положення - відділяється від іншої частини країни північними хребтами Кордильєр. У межах провінції знаходяться багатющі лісові ресурси, за що її називають головним «лісовим цехом» країни. Тут добре розвинена гірничодобувна й обробна промисловість, яка орієнтується на ринок тихоокеанських штатів США, Японію, на країни Азіатсько-Тихоокеанського регіону. Провінція займає 9,5% всієї території Канади, на якій проживає більше 4 млн. Чоловік. В її складі крім материкової частини знаходяться ще і прибережні острови - острів Ванкувер, острови Королеви Шарлотти.

Головним містом провінції є місто Вікторія з населенням понад 300 тис. Жителів, а містом мільйонером і найбільшим містом країни є Ванкувер з населенням 2 млн. Чоловік. Розміщується населення по території провінції нерівномірно. Населені пункти розташовуються уздовж вузьких річкових долин. Основна частина населення провінції проживає в містах. Британська Колумбія - це швидко зростаючий економічний район країни, економіка якого носить індустріально-аграрний характер. Незважаючи на Перепрофілізація, провідними як і раніше є галузі з видобутку і переробці лісових, мінеральних і паливно-енергетичних ресурсів.[20, с.19-23]

Провінція дає 12% промислового виробництва країни. Британська Колумбія привертає до себе велику кількість переселенців їх інших провінцій країни і з інших країн. За кількістю іммігрантів провінція займає друге місце після Онтаріо. На узбережжі Тихого океану розташовані найбільші порти Канади, які є воротами для міжнародної торгівлі, і тут же закінчуються трансконтинентальні автомобільні і залізні дороги.

Атлантичний регіон [Додаток А, рис. А.4]

Atlantic Canada, також називають Атлантичні провінції, термін розроблений для зручності федерального уряду після Ньюфаундленду

приєднався до Канади в 1949 році, є область в Східній Канаді, що містить чотири провінції, розташовані на узбережжі Атлантичного океану, за винятком Квебека: три провінції Приморські - Нью-Брансвік, Нова Шотландія і острів Принца Едуарда - і сама східна провінція Ньюфаундленд і Лабрадор.[21, с.41-45]

Використовуваний в даний час термін Атлантична Канада ввів в 1949 році прем'єр-міністр Ньюфаундленду Джої Смоллвуд відразу після входження провінції Ньюфаундленд і Лабрадор до складу Канади. Смоллвуд вважав зайве самовпевненим назвати нову провінцію частиною «Приморської території», оскільки в їх склад входять три провінції - Нью-Брансвік, Нова Шотландія і Острів Принца Едуарда, мають свою власну історію і унікальні культурні особливості. Нью-Брансвік і Нова Шотландія увійшли до складу Конфедерації Канада в 1867 році, Острів Принца Едуарда - в 1873 році.

До східного регіону Канади відноситься Атлантичний. Він в свою чергу підрозділяється на Нову Шотландію, Нью Брансвік, Острів Принца Едуарда і Ньюфаундленд. Незважаючи на мінливі погодні умови, цей регіон відіграє важливу роль в економіці країни. Тут інтенсивно розвинене не тільки рибальство і сільське господарство, але і лісове господарство, а також видобувна промисловість.[21, с.41-45]

У складі цього регіону, як ми вже зазначили вище знаходяться 4 провінції, розташовані на атлантичному узбережжі Канади - Нью-Брансвік, Нова Шотландія, острів Принца Едуарда і провінції Ньюфаундленд і Лабрадор. До складу Атлантичної Канади входить також і провінція Квебек. Населення атлантичних провінцій складає більше 2 млн. Чоловік. Атлантичний район відноситься до давньої європейської колонізації Канади, спочатку французької. Раніше, за часів вітрильного флоту, район процвітав, експортуючи ліс для світового суднобудування. Пізніше він опинився на периферії канадської господарської системи, перетворившись в депресивну околицю.

В районі мало іммігрантів, а населення представлено в основному англоканадцами і нащадками перших французьких поселенців. Індіанського населення дуже мало. [21, с.41-45]

Нова Шотландія зама площа 55 тис. Кв км з населенням понад 900 тис. Чоловік. Це одна з перших колоній, заснована в 1621 році. До сих пір частина населення - 11% - представлена «чистокровними» шотландцями. Провінція дала чимало великих політичних діячів Канади. Великим містом є столиця провінції Галіфакс, населення якого близько 300 тис. Чоловік. Тут діє великий морський порт, який займається контейнерними перевезеннями, міжнародний аеропорт, є підприємства транспортного машинобудування і харчової промисловості. Сільське господарство має приміський тип. В долині річки Аннаполіс на 160 км простяглися яблуневі сади. Розвинене рибальство, рибопереробка. На шельфі виявлені запаси вуглеводнів. Провінція Ньюфаундленд і Лабрадор приєдналася до Канади тільки в 1949 році. Провінція відрізняється найнижчими доходами населення і найвищою безробітням. Відкриті на шельфі родовища нафти і газу в майбутньому можуть поліпшити становище провінції. Основу господарства історично займало рибальство, і перші поселення з'явилися як риболовецькі бази. На континентальній частині провінції видобувається залізна руда. Для розвитку сільського господарства умов в провінції немає. Головні місто провінції Сент-Джонс. Його населення складає трохи більше 150 тис. Чоловік. Острів Принца Едуарда займає 6 тис. Кв км. Населяють територію близько 140 тис. Чоловік. [21, с.41-45]

Це найменша і найбільш густонаселена канадська провінція. Тут немає, яких би то не було ресурсів, немає промисловості. В основі економіки лежить сільське господарство і туризм. Провінція відома своїми пляжами. Це знаменитий «картопляний острів». На ґрунтах, багатих змістом заліза, вирощують найбільший в світі картопля.

Північний регіон [Додаток А, рис. А.5]

Північна Канада - це все території: Юкон, Північно-Західні території та Нунавут. Основними ресурсами цього регіону є видобуток нафти, природного газу, золота, свинцю і цинку.

Займає північні райони країни, включаючи Канадський Арктичний архіпелаг. Суворість клімату, відсутність стійкого транспортного сполучення, розвиненою туристської інфраструктури стримують розвитку туризму. Але в останні роки приполярна екзотика притягує до себе любителів незайманої первозданної природи, а також туристів-екстремалів, які намагаються потрапити у найвіддаленіші і практично не відвідувані людьми місця.

У той час, як більша частина Арктики - це територія вічної мерзлоти і тундри, вона оточена різними геологічними районами: Іннуїтськіми горами, пов'язаними з системою гір Арктичних Кордильєр, геологічно відрізняються від арктичних районів (в основному, складаються з низовин). Арктична низовина і низовину Гудзонової затоки включають в себе основну частину географічного регіону, часто розглядається як частина Канадського щита (in contrast to the sole geological area). Грунт, в основному, складається з вічної мерзлоти, що робить будівництво важким і часто небезпечним заняттям, сільське господарство практично неможливо.[22]

Арктичний вододіл відводить воду з північних районів Манітоби, Альберти, Британської Колумбії, з більшої частини Північно-західних територій і Нунавута, а також з деяких районів Юкону в Північний Льодовитий океан, в тому числі в Море Бофорта і Море Баффина. Крім річки Маккензі, найдовшої річки в Канаді, цей вододіл майже не використовувався для гідроенергетики. Ключовими об'єктами вододілу є річки Піс-Рівер і Атабаска, а також Велике Ведмеже і Велике Невільниче (два найбільших озера в Канаді). Кожне з цих озер з'єднується з річкою Маккензі, таким чином збирає більшість водних стоків Арктичного вододілу.

Регіон є малонаселених. Станом на 2006 рік, чисельність населення складає всього лише 101,310 чоловік [22], які жили на території, за площею більшою, ніж Західна Європа. Територія багата запасами корисних копалин, але

в більшості випадків їх видобуток нерентабельна і небезпечна для навколишнього середовища. Хоча і відсоток ВВП на душу населення більше, ніж де-небудь ще в Канаді, регіон залишається відносно бідним, в основному через високу вартість життя і цін на товари народного споживання, тому регіон досить сильно субсидується Урядом Канади. Близько 51% населення трьох територій складають індіанці, інуїти, перші нації або метиси. [23] Інуїти є найбільшою групою корінних народностей в Північній Канаді, 59% всіх канадських інуїтів живуть тут, причому на території Нунавут їх частка становить 50%. [23] У регіоні також проживають кілька груп індіанців, в основному це представники народності Chipewyan. На кожній з трьох територій проживає більше представників корінних народностей, ніж де-небудь ще в Канаді. Тут також багато пізніших іммігрантів з різних кінців світу; з усіх територій, в Юконі проживає найбільший відсоток не пов'язаних історично з країною жителів.

Протягом сотень років ця територія вважалася найбільшим 'диким' районом світу. Однак, за останні 20 років (а особливо за п'ять останніх) цей район переживає економічний бум поряд з іншими канадськими провінціями. У деяких містах спостерігається невелике зростання населення, чого не було протягом кількох десятиліть. Йеллоунайф став центром алмазної промисловості Канади (країна посіла третє місце в світі з виробництва алмазів). У місті з'явилося ще одне нове для півночі явище - міський силует і хмарочоси.

Також в результаті «алмазного буму» середній дохід на душу населення становить 95 000 доларів.[24]

Можемо зробити висновок, що культурні та природні різноманітності регіонів Канади визначають певні відмінності у спеціалізації та розвитку туризму в регіонах.

2.2. Туристична специфіка територій країни

Провінції відрізняються від територій ступенем автономії: в рамках їх законодавчих повноважень, прав і привілеїв, обумовлених у Конституції країни, провінції незалежні від федерального уряду. Території ж підкоряються Федеральному парламенту.[24]

На провінції і території країна поділена не лише за ступенем автономності, а й за мовним принципом. Так, провінція з переважаючим франкомовним населенням - Квебек, решта провінції, переважно говорять англійською мовою, називаються «англійська Канада». При цьому Нью-Брансвік - єдина офіційно двомовна канадська провінція.

Що стосується територій, то Юкон - офіційно двомовна (англійська і французька), Північно-Західна територія визнає 11 офіційних мов (англійська та французька, а також мови корінних нечисленних народів Півночі), в Нунавут є 4 офіційних мови.

У чому відмінність провінцій від територій?

Різниця між провінцією і територією полягає в управлінні державою кожної географічної одиниці. Ми можемо взяти найкращий приклад, зосередивши увагу на Канаді. Канада, яка є другою за величиною країною в світі за площею, складається з провінцій і територій. Канада є прекрасним прикладом управління великими територіями через центральний уряд. Маючи всього 13 адміністративних одиниць, з яких 10 є провінціями і 3 - територіями, Канада процвітає в порівнянні з країнами, що мають велику кількість штатів і провінцій. Однак для багатьох відмінностей між провінціями і територіями є загадкою, оскільки вони не можуть зрозуміти цю дихотомію. У цій статті робиться спроба виявити тонкі відмінності між провінціями і територіями за допомогою актів і законів, які привели до їх створення, і юрисдикційних повноважень.[25, с.486-488]

Провінції - суверенні адміністративні одиниці, що існують на підставі канадської конституції і володіють вищою владою в рамках своєї компетенції, незалежно від федерального уряду. Провінція - це частина країни, адміністративний поділ країни. Щоб краще зрозуміти, давайте візьмемо той же

приклад; Канада. У Канаді у провінцій є уряду, які володіють більшою автономією, правами і повноваженнями. Ці провінції мають конституційними повноваженнями. Провінції більш розвинені і мають власні ресурси, які можна використовувати для отримання фінансової допомоги. Для стороннього спостерігача легко зробити висновок, що провінції мають більшу автономію, ніж території. Для тих, хто трохи знайомий з історією Канади, штати Альберта, Британська Колумбія і Саскачеван колись були частиною Північно-Західної території. Але оскільки ці частини росли і мали значне населення, вони відмовилися від цієї величезної території і вирішили стати провінцією. Те ж саме може статися з іншими частинами цих територій, і вони також можуть стати провінціями в майбутньому. Навіть в Китаї є провінції.[25, с.486-488]

Канадські території - адміністративні одиниці, що знаходяться у віданні канадського федерального Парламенту, звичайним законом надає деякі повноваження їх місцевим адміністраціям. Території займають величезну площу, при цьому на них надзвичайно низька щільність населення, значну частину якого складають представники "перших людей" Канади.

Територія політична, адміністративна одиниця під юрисдикцією держави. У США ж територія - це організоване підрозділ території, що знаходиться під контролем держави. Однак формально ця одиниця не отримала статусу провінції або штату. В цілому території не так розвинені соціально і економічно, як провінції, і велика частина їх фінансових ресурсів генерується за допомогою центрального уряду. Центральне втручання більше в разі територій, ніж провінцій. Щоб прояснити ситуацію, давайте поговоримо про території Канади, яких три, а саме Північно-західні території, Нунавут і Юкон.[26, с.415-420]

Незважаючи на те, що вони займають 40% площі країни, на цих територіях проживає всього 3% населення Канади. Ці території створюються федеральними законами, і тому федеральний уряд має більш прямий контроль, влада і юрисдикцію над цими територіями. Ці території мають повноваження, делегованих їм парламентом Канади. Розташовані на півночі країни, з усіма 10

провінціями, що лежать на півдні, території перебували під федеральним контролем і впливом на протязі всього свого існування.[26, с.415-420]

Однак за останні 40 років все трохи змінилося, і управління територіями також зазнало чимало змін. На територіях створені не тільки законодавчі збори і виконавчі поради, але і центральний уряд розвиває адміністративні повноваження, аналогічні провінційним урядам. Цей процес називається передачею повноважень і направлений на надання більшої кількості повноважень щодо прийняття рішень, а також підзвітності перед місцевою адміністрацією.

Таким чином, провінції практично повністю незалежні від федерального уряду і інших провінцій Канади. До того ж, кожна провінція має свою внутрішню конституцію, яка впливає на життя громадян. Території ж, навпаки, повністю знаходяться у владі федерального парламенту.[27, с.190]

Канада - федеративна держава, що складається з десяти провінцій (Британська Колумбія, Альберта, Саскачеван, Манітоба, Онтаріо, Квебек, Нью-Брансвік, Острів принца Едуарда, Нова Шотландія, а також Ньюфаундленд і Лабрадор) і трьох територій (Юкон, Північно-Західні території і територія Нунавут). [Додаток Б, рис.Б.1]

Лабрадор і приатлантичне узбережжя [Додаток Б, рис. Б.2]

Лабрадор і приатлантичне узбережжя Канади - найстаріший район освоєння Північної Америки. Ці землі є справжнім «історичним серцем Канади». Саме тут уздовж річки святого Лаврентія і на півострові Лабрадор у середині XVII століття була утворена французька колонія Нова Франція. Сьогодні ці території відносяться до провінції Квебек.[27, с.190]

Квебек - перша за площею і друга за чисельністю населення провінція Канади. Її адміністративним центром є місто Квебек (735 тисяч жителів). Квебек займає площу понад 1,5 млн км², що в 3 рази більше площі Франції і в 7 разів - Великобританії. Провінція оточена водами Гудзонової протоки (на півночі), Атлантичного океану (на сході), річки Святого Лаврентія (на півдні) і

затоки Джеймс (на заході). З півдня провінцію обрамляють пагорби Аппалачі, по яких проходить кордон з США. [27, с.190]

У провінції Квебек варто вирушити до півострова Гаспесі, який знаходиться на південному березі гирла річки Святого Лаврентія і глибоко вдається в затоку Святого Лаврентія. У центральній частині півострова розкинувся провінційний парк півострова Гаспесі. У парку простягаються відроги гір Аппалачі з 25 піками висотою понад 1000 м. Весь парк поцяткований пішими стежками, серед яких і відома Міжнародна Аппалачська стежка протяжністю 650 км. На східному узбережжі півострова Гаспесі знаходиться Національний парк Форілон. Парк був створений в 1970 році на площі в 244 кв. км. Тут охороняються найпівнічніші відроги гір Аппалачі, які у прибережній лінії формують 200-метрові скелі, і води затоки Святого Лаврентія разом з живуть в них морськими тваринами. Також в провінції Квебек цікавий розташований на 40 островах і близько 1000 невеликих острівців і рифів в протоці Жак-Карт'є Національний парк архіпелагу Мінган. У прибережних районах парку можна побачити химерні гроти, печери, мости і скелі, які були сформовані силами води. Навпаки парку знаходиться острів Антикости, де мешкає безліч білохвостих оленів, щільність розселення яких досягає 20 особин на 1 кв. км. Зі столиці провінції - міста Квебек - можна відправитися у напрямку до Монреалю за старовинною королівському шляху, яка проходить по лівому березі річки Святого Лаврентія через мальовничі місцевості: Лаврентід, озера, ліси, скелясті береги і через біосферний заповідник озера Сент-П'єр. Трохи північніше розташований Національний парк Ла-Маурісіо площею 536 кв. км. Парк знаходиться на горбистій Лаврентійської височини серед мальовничих озер.[28, с.296]

Атлантичними провінціями називають 4 провінції - Нью-Брансвік, Нова Шотландія, Острів принца Едуарда (всі три разом відомі як приморські провінції), провінція Ньюфаундленд і Лабрадор.

Ньюфаундленд і Лабрадор - найбільша за площею і найбільш східна з Атлантичних провінцій Канади, вона займає площу 405 212 км². Її столиця -

Сент-Джонс. Провінція займає територію острова Ньюфаундленд і північно-східну частину півострова Лабрадор. Материкова частина провінції межує з Квебеком. Острів Ньюфаундленд відділений від півострова Лабрадор вузьким глибоким протокою Белл-Айл.[28, с.296]

На території Ньюфаундленду і Лабрадору розташовано декілька природних кліматичних зон. Тут можна побачити лісу, льодовики, гори і фіорди, а також арктичну тундру.

Нью-Брансвік - друга за величиною з чотирьох Атлантичних провінцій, вона займає площа 72 908 км². Тут проживають 755 950 осіб, столицею є місто Фредеріктон. Нью-Брансвік, розташована на узбережжі Атлантичного океану, багата природними ресурсами: ліси займають 85% її території, водні простори - 1458 км². Тут розташувалися два Національних і більше десяти природних парків місцевого значення.[29, с.312]

Нова Шотландія межує на південному сході з Нью-Брансвік і займає весь однойменний півострів і острів Кейп-Бретон. Столиця і найбільше місто Нової Шотландії - Галіфакс. Площа провінції - 55 284 км², на її території проживає 948 695 чоловік. Провінцію оточують більше 3 тисяч островів.

У приморській провінції Нова Шотландія на однойменному півострові буде цікавий розташований в 200 км на захід від Галіфакса Національний парк Кеджімкуджік. У північно-східного узбережжя півострова Нова Шотландія знаходиться острів Кейп-Бретон, де простягається Національний парк Кейп-Бретон Хайлендс. Головним екскурсійним маршрутом парку є Стежка Кабото, яка проходить по північній частині острова і замикається в кільце. Стежка була названа в честь мореплавця Джованні Кабото, адже затоку Аспі на східному узбережжі острова став першим пунктом висадки Джованні Кабото в Новому Світі. Стежка відома зачаровують видами, що відкриваються на затоку Святого Лаврентія і узбережжі Атлантичного океану.[29, с.312]

Острів принца Едуарда - найменша провінція Канади. Вона розташована на схід від Нью-Брансвік і на північ від Нової Шотландії, на острові в затоці Святого Лаврентія, що має форму півмісяця (довжиною 224 км і шириною від 6

до 64 км). З материковою частиною Канади острів з'єднаний мостом. Загальна площа провінції - 5660 км², її населяє 146 105 осіб. Столиця - Шарлоттаун.

Онтаріо [Додаток Б, рис. Б.3]

Вся територія на північ від Великих озер називається регіоном Онтаріо за назвою одного з озер, в його межах знаходиться однойменна провінція Онтаріо.

Онтаріо - провінція в центральній частині Канади, найбільш населена (13 505 900 осіб) і друга за площею (1 076 395 км²) після Квебека. Її столицею є Торонто-найбільший місто Канади. Онтаріо - річковий і озерний край. Річки, струмки і озера займають 1/6 всієї її площі, що становить приблизно 1/3 всіх світових запасів прісної рідкої води. На території Онтаріо знаходиться безліч національних парків і заповідників. На кордоні провінції Онтаріо і США на річці Ніагара розташований знаменитий Ніагарський водоспад.[29, с.312]

Провінції прерій

Провінції прерій в Канаді - Манітоба, Саскачеван та Альберта. Це серце Канадського Заходу. Провінції займають площу понад 1.9 млн. Км² і простяглися від 49-ї паралелі на півдні до 60-ї - на півночі і від Скелястих гор на заході майже до Верхнього озера на сході. У минулому тут проживали індіанці, а по землях кочували стада диких бізонів. Сьогодні тут - головний сільськогосподарський район країни.[30]

У центральній частині країни в провінції Саскачеван на захід від міста Реджайна розташований Національний парк Граслендс - перший парк Канади, створений для охорони екосистем прерій. На північ від у міста Принс-Альберт розкинувся Національний парк Принс-Альберт. Крім Національного парку Принс-Альберт в північній частині провінції Саскачеван цікаві провінційний парк озера Міадоу, провінційний парк піщаних дюн озера Атабаска, де знаходяться самі північні в світі піщані освіти, провінційний парк озера Ла-Ронж з найвищими водоспадами в провінції. У сусідній провінції Манітоба недалеко від Вінніпега розташувався Національний парк гори Райдінг. Також в провінції Манітоба на південь від міста Черчіль на узбережжі Гудзонової

затоки розкинувся Національний парк Вапуск - одне з найбільших місць для зимівлі білих ведмедів в Північній Америці.

Манітоба - рівнинна провінція площею 647 797 км². На її території налічується понад 110 тисяч озер, які є залишками величезного озера Агасіз, що розташовувався тут в епоху, що послідувала за льодовиковим періодом. У Манітобі проживає 1 267 003 осіб. Столиця - Вінніпег. Провінція Манітоба - один з найважливіших і найбільших в світі центрів української культури за межами Східної Європи.[30]

Саскачеван - південна провінція, 2/3 якої займають прерії, що перемежуються північними озерами і лісистими ландшафтами. Площа провінції - 651 036 км², її населення становить 1 079 958 осіб. Столиця - Реджайна, найбільше місто - Саскатун. Саскачеван - одна з двох канадських провінцій, які не мають виходу до моря (друга - Альберта).

Альберта була названа в честь принцеси Луїзи Кароліни Альберти (1848-1939), четвертої дочки королеви Вікторії, і її батька, принца Альберта. Ця провінція займає площа 661 848 км². В Альберті проживає 3 873 745 осіб. Столиця - місто Едмонтон, найбільше місто - Калгарі (столиця Зимових Олімпійських ігор 1988 року). Скелясті гори утворюють південно-західний кордон провінції. Тут знаходяться всесвітньо відомий національний парк Банф. Напівпустельні безплідні райони Південної Альберти покриті еродованими скелями «худу», які прийняли фантастичні форми.[31, с.152]

Британська Колумбія

Британська Колумбія - це найбільша західна провінція Канади, тихоокеанські і азійські «ворота» країни, що поміщається в межах однойменного географічного регіону країни. Вона займає площу 944 735 км², тут проживає 4 622 573 чоловік. Столиця Британської Колумбії - місто Вікторія, найбільше місто - Ванкувер. Провінція славиться своїми природними багатствами: 14 національних парків і охоронюваних природних територій. Тихоокеанське узбережжя рясніє безліччю островів і фіордів. У західній частині провінції Альберта на кордоні з провінцією Британська Колумбія

розташовані національні парки Джаспер і Банф. До парків можна дістатися з міст Едмонтон і Калгарі. Також в Скелястих горах, але вже в провінції Британська Колумбія знаходяться національні парки Кутна, Йохо і Глейшер. Подорожі по ним починаються від міста Голден.[31, с.152]

Трохи західніше в Колумбійській горах розташований Національний парк Маунт Ревелсток. Він відомий своїми гігантськими соснами і кедрами, серед яких проходить одна з найбільш захоплюючих піших стежок - давня стежка Вестерн-Ред-Сідарс.

Крім того, в провінції Британська Колумбія варто відвідати острів Ванкувер. Тут в 337 км від столиці провінції - Вікторії - знаходиться Національний парк Пасифік-Рим. На північній частині тихоокеанського узбережжя Британської Колумбії знаходиться місто Принс-Руперт. Це відправна точка для подорожі по островах Королеви Шарлотти. Частина островів Королеви Шарлотти займає Національний парк Гвай-Хаанас площею 1 470 кв. км. Парк був відкритий для охорони прибережних екосистем і місць проживання стародавніх індіанських племен Хайда. У селі Нінстінс на острові Ентоні підносяться тотемические жердини племен Хайда, а в околицях знаходяться поселення індіанців, де можна познайомитися з укладом їхнього життя.[32]

Канадський північ - суворий край, що складається з трьох територій - Юкон, Північно-Західні території та Нунавут. Юкон і Північно-західні території займають 40% площі всієї Канади. Корінне населення - ескімоси й індіанці - здавна займається морським промислом, полюванням і рибальством.

Юкон - одна з трьох канадських територій, що займає площу 482 443 км². В Юконі проживає 36 101 особа. Територія межує з Аляскою на заході, Британською Колумбією на півдні та Північно-Західними територіями на сході. Столиця і найбільше місто - Вайтхорс.[32]

Північно-західні території - адміністративна одиниця, що включає канадські землі на північ від 60-ї паралелі, крім Юкону, частини Квебека і Ньюфаундленду. Вони займають площу 1 346 106 км², куди входять також

острови Гудзонової затоки, заток Джеймс і Унгава. Північно-західні території - одні з найбільш малонаселених в країні, на них проживає 43 349 чоловік. Столицею освіти є місто Йеллоунайф.[32]

Нунавут - найновіша територія, яка увійшла до складу Канади 1 квітня 1999 року в результаті відділення від Північно-Західних територій. Нунавут - найменше населена з провінцій і територій Канади, що має при цьому найбільшу площу - 2 093 190 км². За оцінками на 2012 рік на території Нунавут проживало 33 697 осіб, а щільність населення становила 0,015 осіб на км², з'явившись найнижчою в світі. Основою створення території Нунавут послужило проживання на ній корінного ескімоського інуїтських населення (інуїти - місцеві жителі-ескімоси, традиційно займалися рибальством).[33, с.272]

На Території Нунавут, з Ікалуїта, можна відправитися до Національного парку Ауйуїттук, по території якого проходить Північний Полярний круг, до Національного парку Сірмілік і до острова Елсмір, який називають "краєм світу" і де простягається Національний парк Куттінірпаак. На материковій частині Території Нунавут цікавий Національний парк Уккусіксалік. Це один з наймолодших національних парків Канади. Парк простягається уздовж затоки Ванер-Бей на площі в 20500 кв. км. Найкраще відвідувати ці місця в період з травня по серпень. На території парку можна побачити скелі, пагорби, тундри і прибережні низовини - вати. Тут пропонуються походи по тундрі і прибережним горбах Ванер-Бей, спостереження за птахами і морськими тваринами, а також екскурсії до більш, ніж 500 археологічних місць.[33, с.272]

Канада складається з 10 провінцій і 3 територій. Кожен регіон наділений досить широкими повноваженнями. У провінціях, наприклад, є власний прем'єр-міністр і парламент. Загальними для всієї країни є лише закони, прописані в конституції. Території (північна частина країни) практично повністю підпорядковуються федеральному уряду і мають досить обмежену автономію у порівнянні з провінціями.

Звичайно це впливає на сферу туризму. На кожній території різні умови для цієї галузі. Десь є озера, десь гори, десь Ніагарський водопад, а десь центр країни де стоять величезні хмарочоси та ходять в ділових костюмах.

РОЗДІЛ 3. Проблеми та перспективи розвитку сфери туризму в Канаді

3.1. Проблеми розвитку туризму в Канаді

Зараз сама головна проблема розвитку туризму в Канаді та в світі є COVID-19.

Канада виділяє 52 мільйони доларів на розвиток внутрішнього туризму. Уряд Канади на тлі спровокованого COVID-19 катастрофічного падіння кількості міжнародних туристів виділив 71 млн канадських доларів (близько 52 млн доларів США) на заохочення внутрішніх подорожей.

"Ми оголошуємо, що Destination Canada вкладе 30 млн дол. у провінційні маркетингові організації для підтримки відновлення залежних від туризму громад по всій країні", - заявила Джолі. (Організація Destination Canada у попередні роки займалася пропагування туризму у Канаді серед іноземців – ред.).[34]

Окрім цього, 30 млн дол. на підтримку відновлення після COVID-19 отримає Асоціація підприємств туристичної галузі Онтаріо; 3,45 млн дол. будуть витрачені на підтримку регіональних туристичних об'єднань Західної Канади й ще 7,6 млн дол. – на сприяння туризму на півночі найбільш населеної канадської провінції Онтаріо.

"Усім підприємцям та працівникам туристичної галузі скажу: ми почули вас. На додачу до чинних заходів підтримки ми оголошуємо про додаткові кроки для допомоги у подоланні цих складних часів та швидкого відновлення після перезапуску економіки. Ми й надалі працюватимемо з вами", - наголосила Джолі.[35, с.383-387]

Як повідомлялося, до пандемії в сфері туризму працював приблизно кожен 11-й канадець. За підрахунками експертів, обмеження на пересування, запроваджені для стримування поширення COVID-19, призведуть до втрати канадською туристичною індустрією до 50 млрд дол. цього річ.

Станом на ранок 2 червня 2020 року на території Канади було виявлено понад 92 тис. випадків інфікування COVID-19. Недуга забрала 7 344 життя.

Хоча в країні щодня виявляють сотні нових випадків інфікування, кількість активних випадків скорочується й упродовж останніх тижнів у більшості провінцій було оголошено про поступове пом'якшення обмежувальних заходів. Утім, кордони Канади ще з березня залишаються закритими для більшості іноземців.[35, с.383-387]

Епідемія коронавірусу COVID-19 стала надзвичайною ситуацією для всього світу. Глобальний карантин, заборона туристичних поїздок — вимушені заходи країн для попередження подальшого розповсюдження недуги.

Сьогодні весь світ завмер, аби спільними зусиллями подолати цей виклик. Такого ще не траплялося. Але зараз це єдиний спосіб вберегти людей та згодом отримати можливість знову безпечно для всіх відкрити свої кордони.

Останні тижні були надскладними для всіх. Шквал новин про поширення коронавірусу, стрімке закриття кордонів багатьма країнами не просто налякали людей і змінили їхні плани, але й застали зненацька тисячі наших співгромадян та іноземних туристів на відпочинку.[36]

Команда Join UP! працювала у режимі нон-стоп, аби терміново повернути всіх додому. Завдяки злагодженій роботі наших надійних партнерів — агентів, франчайзі, представництв та приймаючих сторін, а також підтримці нашого стратегічного партнера SkyUp Airlines, всі 14 220 туристів вже безпечно дісталися своїх домівок.

Ми всі є очевидцями, що ситуація змінюється дуже динамічно. Чи не щодня Уряд ухвалює нові рішення та розпорядження, спрямовані на попередження розповсюдження епідемії COVID-19. Ми їх неухильно дотримуємося. Зараз карантин в Україні продовжений до 30 квітня 2021 року в адаптивному варіанті.[37]

У зв'язку зі стрімким поширенням захворювання COVID-19, спричиненого коронавірусом, урядами багатьох держав, в тому числі й України, були введені безпрецедентні карантинні заходи та обмеження, які стосуються як перетину державного кордону, так і переміщення всередині країни. В першу чергу такі обмеження вплинули на трудову міграцію та

індустрію туризму, адже ці дві сфери нерозривно пов'язані із перевезенням людей, що за даних умов є неможливим.

На фоні повідомлень про нові випадки захворюваності на COVID-19 лунають заяви туроператорів та перевізників про колосальні збитки та занепад галузі, а панічні настрої серед населення тільки зростають.[37]

Але, ми вважаємо, що тут є і плюси. Внутрішній туризм в усіх куточках миру розвивається ще бистріше. Дізнаємося про нові місця, про скільки красивих місць за цей рік написали журнали, сайти та газети. Ми впевнені, що більшість до цього моменту, навіть не знала про їх існування. Не впевнені, добре це чи погано для сфери туризму, але ми дізнаємося про це чуть пізніше.

Рекреаційно-географічне положення Канади визначається позитивними і негативними факторами. Серед позитивних слід виділити наступні. По-перше, положення в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні, самому динамічному в соціально-економічному і туристичному відношенні регіоні світу. Частка західного сектора АТР (Східна та Південно-Східна Азія, Австралазія і Океанія) виросла з 1-3% до 17-19% від загальносвітових обсягів основних туристичних показників. Темпи розвитку туризму в Американському секторі АТР трохи нижче.[38, с.486-488]

По-друге, наявність по сусідству такого туристичного гіганта, як США. Сполучені Штати Америки - світовий лідер за доходами і видатками на міжнародному туристичному ринку. Туристичний вага країни в Американському секторі АТР за різними показниками становить 60-70%. Це визначає високу залежність в'їзного та виїзного туризму Канади від цієї країни.

По-третє, наявність великого виходу до морів трьох океанів. До появи реактивних літаків і аеробусів море грало важливу роль в перевезеннях туристів, особливо на європейському напрямку. Розвиток морських видів туризму обмежена північним становищем країни. Однак мальовничість морських узбереж, наявність на березі природних і культурних пам'яток є основою розвитку круїзного туризму, в тому числі в Арктиці.[38, с.486-488]

По-четверте, значні розміри країни. Розміри - це не тільки запаси земельних ресурсів, вони визначають різноманітність рекреаційних ресурсів (кілька природних поясів, гірські, рівнинні і пріокеанічеськие території).

Такий фактор, як нерівномірність розміщення населення, соціальної і транспортної інфраструктури має як позитивний, так і негативне значення. Завдяки тому, що значна частина території країни - малоосвоєних і «дикі» території, існують прекрасні умови для природних видів туризму. З іншого боку локальний характер розвитку соціальної і транспортної інфраструктури обмежує можливості організації туристичної діяльності на великих територіях.[39, с.415-420]

До негативних факторів слід віднести, в першу чергу, відносну віддаленість Канади від основних туристичних ринків світу (за винятком США) - Європи (більше половини світового туристичного потоку) і Східної Азії (більше 10% світового потоку, переважно з Японії і Китаю). По-друге, наявність сухопутного кордону тільки з однією країною (США). Поєднання цих двох чинників обмежує географію і розміри туристичних потоків в \ з Канади і обумовлює абсолютне домінування США у взаємних людських і валютних туристичних потоках.[39, с.415-420]

Характеристику рекреаційних ресурсів коротко і досить точно дає відома фраза, що в «Канаді багато географії і мало історії». У світовій туристичній спеціалізації Канада виділяється в першу чергу розвитком природних видів туризму, як масових (відвідування національних парків), так і елітних (екстремальний туризм). У Канаді чудово розвинений екологічний туризм. Не випадково в 2002 році, який був оголошений ЮНЕСКО роком екологічного туризму, в Квебеку був проведений Всесвітній саміт з екотуризму, в якому взяли участь більше 1000 делегатів з 132 країн. Організаційними центрами природного туризму є в першу чергу національні парки, найбільш відомі - Банф, Провінційний парк Динозавр, Глейшер, Іохо, Баффало.[40, с.190]

Питома вага Канади в туриндустрії Азіатсько-Тихоокеанського регіону в туристичних потоках становить 8,7%, в туристичному валютному обороті -

5,0%. Значення Канади в туристичній системі АТР останнім часом знижується через дуже швидкого розвитку туризму в азіатському секторі АТР. Крім того, туризм Канади сильно постраждав від теракту в США 11 вересня 2001 року і епідемії атипової пневмонії в 2003 р. У ці періоди значно скоротилися як в'їзд, так і виїзд туристів. Якщо в 2000 р канадці витратили за кордоном 12,1 млрд. дол., В 2001 р - 11,6 млрд., то в 2003 році - 9,9 млрд. Дол. По видатках на туризм Канада за цей час перемістилася з 8 на 12 місце в світі. Тільки за 2003 р світовий рейтинг Канади по туристичним прибуттям знизився з 8 місця до 11.[41, с.7-19]

В Азіатсько-Тихоокеанському регіоні Канада тривалий час поступалася тільки США за кількістю іноземних туристів. Бурхливий розвиток в'їзного туризму в Китаї вивело його на 5 місце в світі і друге в регіоні. У найближчі роки Китай вийде на перше місце в регіоні, а до 2022 р можливо і в світі. У найближчі роки Канада поступиться третє місце Мексиці, потенціал якої у в'їзному туризмі вище. Інші країни АТР поки значно поступаються Канаді у в'їзному туризмі, але слід враховувати, що темпи розвитку туристичної індустрії в Таїланді, Гонконгу і особливо в Малайзії значно вище.[41, с.7-19]

Позиції Канади в туристичних доходи АТР скромніші. Абсолютним лідером за доходами від туризму є США, які в два рази випереджають Іспанію, що займає другий рядок у світовому рейтингу і в три рази Китай. Туристичними доходам Канаду обійшли Китай і Гонконг, в найближче десятиліття ї повинні обігнати ще кілька країн АТР. Основна причина низької питомої ваги Канади в туристичних доходи пов'язана з короткочасністю поїздок в країну, тому що основна частина прибуттів відбувається з прикордонних районів США.

Хоча в Канаді, як і в інших високорозвинених північних державах переважає виїзний туризм, позиції країни в АТР за видатками на туризм ще більш скромні. Це також пов'язано з переважанням короткочасних поїздок канадців в прикордонні райони США. Нагадаємо, що витрати канадців за кордоном з 2001 р значно скоротилися.

Туристичне сальдо Канади стабільно негативне. Воно росло в 1980-початку 1990-х рр. досягнувши в 1992 р 6,4 млрд. кан. дол. (Більше 5 млрд. Дол. США). Надалі сальдо поліпшувалося і в даний час складає -0,2 млрд. Дол. США.[42, с.52-60]

В'їзний та виїзний туризм Канади мають чітко виражену сезонність, обумовлену кліматичними умовами країни. Пік відвідуваності Канади припадає на найтепліші місяці липень-серпень, в кожен з цих місяців прибуття становлять понад 3 млн. Іноземців, в той час як в січні лише 0,7 млн. Туристів. Сезонність в виїзді канадців за кордон залежить від напрямку поїздок. У північні прикордонні штати США канадці спрямовуються переважно в літній час, в південні штати (Флорида, Каліфорнія і Гаваї) - в зимовий. Хоча в кількісному відношенні на літо припадає третина річного виїзного потоку, зимові туристичні витрати Канади в 1,5 рази вище через дальності поїздок.

Виїзний потік Канади в основному спрямований в США - 73,9% (2001 г.). Переважна частина канадців направляєтся в прикордонні штати: Нью-Йорк (2,2 млн.чол.), Вашингтон (1,6), Мічиган (1,2). З 10 найпопулярніших у канадців штатів США 7 є прикордонними. Дану закономірність порушують тільки Флорида (1,6 млн.), Каліфорнія (0,9), куди канадці направляються в основному для морського відпочинку, і штат Невада (0,6), відомий найбільшим розважальним і гральним центром Лас-Вегас. Тривалість перебування канадців в прикордонних районах в США в основному обмежена «уїк-ендом» і становить в середньому 2-3 дні. Заради відпочинку на морі виїжджають надовго: Флорида (21 день), Гаваї (13), Каліфорнія (9). У підсумку тільки у Флориді канадські туристи залишають 2,1 млрд. Дол., В Каліфорнії 0,8 млрд., На Гаваях 0,6 млрд. Дол., Що більше ніж в будь-якому іншому штаті США.[42, с.52-60]

У міжрегіональних поїздках канадців найбільш відвідувана країна - Великобританія, на яку припадає приблизно 4% турпоток. Це легко пояснюється історичними і культурними зв'язками і спорідненістю мови. Більше 3% виїзного потоку припадає на Мексику, найближчу після США

країну, відвідування якої можливо і наземним транспортом. Мексика є важливим економічним партнером Канади, інтерес представляють також її морські курорти і культурні пам'ятки. Незважаючи на історичні зв'язки та спільність мови, на Францію припадає лише 2,5%. До числа найбільш популярних destinations виїзного туризму Канади відносяться острівні держави Карибського басейну, які спеціалізуються на морському туризмі: Куба (1,9%), Домініканська Республіка (1,4%). У десятку провідних destination канадських туристів входять Німеччина, Італія, Нідерланди, і тільки в другій десятці популярних напрямків представлені країни західного сектора АТР: Китай, Гонконг, Японія і Австралія. Однак саме ці країни лідирують за видатками канадців за кордоном. За одну поїздку середній канадський турист залишає в Австралії (2,1 тис.дол.), Китаї (1,7 тис.), Японії (1,5 тис.). Це в основному пов'язано з віддаленістю країн і тривалістю перебування в них. Так середній турист зупиняється в цих країнах відповідно на 32, 21 і 13 днів, в той час як в Мексиці на 10 днів, в США в середньому на 7 днів.[43, с.126]

Вище наголошено на особливій ролі США як лідера на канадському ринку виїзного туризму. У туристичних прибуття в Канаду частка США ще вище і становить 80,6%. Позиції і частка Великобританії, Франції і Німеччини відповідають описаній вище географії вибуття. Однак в туристичних прибуття в Канаду суттєво вища частка країн АТР: Японія (2,1%), Мексика (0,8%), Республіка Корея (0,7%), Австралія (0,7%), Гонконг (0,6 %). Найбільше грошей за один день перебування в Канаді залишають японці - 136 дол., Туристи з США - 130 дол., Більшість інших країн - менше 100 дол.. Однак найбільше грошей за поїздку в Канаду залишає китайські туристи - майже 2000 дол., Що обумовлено тривалістю їх перебування в Канаді (26 днів), більше ніж представник будь-якої іншої країни. Це, мабуть, етнічні поїздки до китайців, які проживають в Канаді. Значна частина поїздок китайців, індійців, почасти корейців - лідерів по тривалості перебування в країні, мабуть, пов'язана з пошуком заробітку, але при цьому справжня мета поїздки в Канаду ховається під «туризмом».[43, с.126]

Основні напрямки приїзду іноземних туристів в Канаду - міста Торонто (3,7 млн. Чол.), Ванкувер і Монреаль. Четверте місце за популярністю серед туристів належить двом невеликим містам-супутникам Сент-Кентерінс і Ніагара і пов'язане з приїздом на водоспад Ніагара. Ніагара - найвідоміший і відвідуваний водоспад світу, при цьому канадська частина водоспаду більш мальовнича. Даний ресурс активно експлуатується туризмом, поблизу водоспаду побудовані численні готелі, підприємства розваги, оглядові майданчики, канатні дороги. Подивитися на водоспад щорічно приїжджає до 2 млн. Чоловік. Це при тому, що в міста Квебек, Вікторія, Оттава прибуває менше ніж за 1 млн. Туристів в рік.

Серед туристичних цілей іноземних гостей відзначається дуже високий інтерес до природи - 21%. Майже 12% туристів відвідують національні парки, 2,3% туристів приїжджає заради сплавів по річках на каяках, каное або плотах. Популярні також рибалка, відпочинок на природі, спортивні маршрути, екскурсії на природу - 6,7%. Однією з головних цілей відвідування країни є «огляд визначних пам'яток», де також чималу частку становлять природні об'єкти, наприклад Ніагара. Таким чином, за часткою природної складової в цілях іноземного туризму, Канада - провідна серед високорозвинених країн світу. Серед цілей приїзду виділяється також «шопінг» (19,7%), що також виділяє Канаду серед розвинених країн. Це обумовлено короткостроковими прикордонними поїздками жителів США. Висока також частка осіб, які приїхали до Канади відвідати знайомих і родичів (12,7%), що природно для переселенської країни.[44, с.154]

Таким чином, Канада є країною з високорозвиненою індустрією туризму, в якій обсяги в'їзного та виїзного туризму знаходяться у відносній рівновазі. В останні десятиліття в Канаді переважав виїзний туризм і, за оцінками, до 2020 року він збереже лідерство. За даними СОТ серед світових лідерів виїзного туризму Канада буде займати дев'яте місце, що складе більше 30 млн. Туристів або 2% світового туристичного потоку. Цікаво, що десяте місце в рейтингу виїзного туризму з близькими до Канади показниками займе Росія. У в'їзному

туризмі До 2020 р очікується, що Канада відсунеться на 15-16 місце, в той час як Росія займе 9 рядок. Позначаться переваги Росії в рекреаційно-географічне положення (близькість до європейського і східно-азіатського туристичним ринкам) і кращої забезпеченості культурно-історичними рекреаційними ресурсами. У той же час для Росії дуже корисний досвід Канади в територіальній організації туризму малоосвоєних просторів.

3.2. Стратегія розвитку туризму в Канаді і особливості її реалізації

Світовий досвід свідчить, що для динамічного розвитку туризму необхідні наступні умови:

- стабільна соціально-економічна ситуація (в світі в цілому, в окремій країні і конкретному регіоні);
- відсутність адміністративно-чиновницьких бар'єрів при переміщеннях через кордони і в період гостьового перебування;
- привабливі рекреаційні ресурси (природно кліматичні і культурно-історичні);
- розвинена інфраструктура туризму і кваліфіковані кадри;
- високий рівень сервісу, забезпечення комфортного проживання, гостинність, культура і професіоналізм персоналу;
- комфортабельний і безпечний транспорт, надійний зв'язок;
- свобода переміщення та гарантії прав подорожуючих, забезпечення їх безпеки;
- висока відповідальність туристських організацій і їх структурних підрозділів за проведення конкретних турів;
- позитивний туристський імідж території, висока репутація обслуговуючих туристів фірм і компаній. [45, с.74]

На сьогоднішній день, за даними СОТ (Всесвітньої туристської організації), сфера туристичних послуг активнорозширюється, причому дана тенденція зберігається з 2010 року. У 2017 році частка міжнародних туристів

збільшилася на 7%, а внесок туризму у світовій ВВП склав 10,4% від його загального обсягу.

У світовій туристкою спеціалізації Канада - це країна, позиціонує природні види туризму, чому сприяє величезна територія країни, велика частина якої малозаселена і малоосвоєна, а також наявність різноманітних природно-рекреаційних ресурсів. Туризм є значною статтею доходу канадської економіки.[46,с. 204-219]

Доходи від туризму Канади складають 74,8 млрд. Канадських доларів, частка туризму у ВВП країни - 2%, туристична індустрія країни забезпечує роботою 660 тис. людина.

Управління туризмом в Канаді здійснюється на 3 рівнях:

1.Федеральний рівень - оскільки туризм має величезне значення для розвитку соціальної сфери, держава виконує функцію регулювання туризму шляхом створення федеральних і регіональних цільових програм.

2. Регіональний рівень - кожна провінція має свої обов'язки, орієнтовані на вдосконалення і розвиток управління туристкою індустрією, регіональне управління туризмом згідно з наявною спеціалізації.

3. Місцевий рівень - основною метою діяльності органів місцевого самоврядування є підвищення конкурентоспроможності місцевих підприємств. Крім того, саме місцеве населення зацікавлене не тільки в економічному чиннику розвитку туризму, але і в збереженні природи Півночі, як середовища свого проживання.[46, с.296]

Взаємодія державних, регіональних, муніципальних структур з туристськими підприємствами є найбільш ефективним способом управління туризмом в Канаді.

Стратегічні напрямки розвитку сфери туризму в Канаді представлені в документі під назвою «Canada's Tourism Vision» або «Канадське бачення (прогноз, Форсайт) туризму».

«Canada's Tourism Vision» був опублікований 11 травня 2017 року Міністерством малого бізнесу і туризму. це, по суті, п'ятирічний план по

збільшенню числа туристів, які приїжджають в країну. У документі чітко і гранично зрозуміло визначено значущість туризму для канадської економіки, а потім позначені наступні стратегічні цілі:

1. Канада увійде в десятку найбільш відвідуваних країн світу до 2025 р .;
2. Кількість міжнародних відвідувань Канади збільшиться на 30% до 2021 року;
3. Число туристів з Китаю подвоїться до 2021 року.[47, с.187]

Способи досягнення даних цілей представлені вже іншим документом - «Our MAP to growth» («наша КАРТА зростання »). MAP - це, в свою чергу, аббревіатура з трьох слів: Marketing, Access і Product (маркетинг, доступність і продукт) [6]. У кожному з цих напрямків виділені в цілому 20 завдань (Action items), які безпосередньо пов'язані з залученням інвестицій, туристичними програмами, спрощенням візового режиму, угодами в галузі міжнародних повітряних сполучень і розвитком різних специфічних видів туризму.

Важливо відзначити, що Міністерство малого бізнесу і туризму Канади щороку зобов'язане подавати звіт про свою роботу і досягнуті результати, тому вже в травні 2018 р воно опублікувало новий документ «Canada's Tourism Vision: One year of progress ». Згідно зі звітом, рік пройшов досить успішно для канадського туризму. Особливо слід виділити найбільш важливі показники розвитку даної сфери:

- до кінця 2017 року було зафіксовано рекордну кількість міжнародних прибуттів туристів, яке склало 20,8 млн. чоловік;
- доходи від цих міжнародних відвідувачів перевищили \$ 21,3 млрд .;
- у 2017 році Канаду відвідала рекордна кількість китайських туристів (більше 680 тис. Чол.);
- відкрито 7 нових візових центрів і реалізований китайський варіант оплати в Електронній системі авторизації для подорожей (eTA), щоб полегшити процес отримання візи. Введення eTA також призвело до збільшення туристів з Мексики, Бразилії, Румунії та Болгарії.[48, с.74]

- впливові світові видавництва, такі, як The New York Times, Lonely Planet, National Geographic визнали потенціал Канади в сфері туризму. Різні туристські дестинації увійшли в списки рекомендованих для відвідування особами, які прибувають в Канаду.

- укладені двосторонні угоди в галузі міжнародних повітряних сполучень з Ефіопією, Ізраїлем, Марокко, Катаром Таїландом і ПАР.[49, с.222]

Корінний або місцевий туризм (indigenous tourism) як вид етнографічного туризму, в якому корінні народи безпосередньо залучені до організації туристичної індустрії, стрімко розвивається в Канаді. Успіхи цієї галузі відзначаються по всій країні, наприклад:

1.Ontario's Osha Osha, якою володіє First Nations sisters, забезпечує уроки по металам, а також тури по річках і йогу. ITAC надав мікро-грант Osha Osha, щоб купити трейлер і навчити своїх молодих співробітників, це дозволило компанії розширити бізнес і клієнтську базу, додати більше турів в розклад, створити нові робочі місця.

2.Grey Eagle Resort & Casino, розташоване в Калгарі і належить Tsuu T'ina First Nations, спеціалізується на події в сфері мистецтва і культури. Уряд допоміг Gray Eagle налагодити роботу з новими китайськими споживачами, виділивши субсидії для участі в Showcase Canada Asia і ITAC, також протягом 2017 року відбулися заходи для 100 китайських покупців на Gray Eagle Resort. В результаті, кількість відвідувань Gray Eagle перевищило 1750 в 2017 році і планується подальше зростання до 5000 відвідувань в 2018 році.

3. «Тури по тундрі півночі», що належать Kylik Kisoun, приймають відвідувачів на ряд літніх і зимових експедицій по Північно-Західним територіям і по Юкону. Державне фінансування допомогло організаторам турів відвідати кілька торгових майданчиків, включаючи Showcase Canada Asia і ITAC в 2016 та 2017 років роках. Внаслідок, у підприємства «Тури по тундрі півночі» з'явилася можливість укласти контракти з міжнародними дистриб'юторами, і їх туристичні пропозиції будуть доступні для споживачів по всій Канаді, в США, Китаї, Європі та Австралії.[50, с.40]

Канада буде домагатися подальшого досягнення поставлених цілей шляхом стратегічного інвестування в туризм за трьома напрямками: маркетингу, доступності та продукту (МАР). Зараз, через рік після опублікування «Canada's Tourism Vision», уряд Канади вже домоглося істотного прогресу в досягненні цих цілей, завдяки взаємодії всіх залучених структур і зацікавлених осіб, як на федеральному рівні, так і на регіональному, місцевому рівнях та навіть на рівні невеликих підприємств. Туризм є однією з основних галузей економіки Канади, створює робочі місця і можливості для забезпечення добробуту канадського середнього класу.

ВИСНОВКИ

Сфера туризму дуже широке поняття, яке включає в себе не тільки складові безпосередньо подорожей (туризму), але так само і безліч факторів, що впливають на різні індустрії і продукти людської діяльності. Почнемо з того, що розкриємо дане складене поняття з точки зору тлумачного словника російської мови. Словосполучення сфера туризму складається з двох слів: сфера і туризм.

Сфера - запозичене, ймовірно, через польськ. посередництвом, з лат. мови, де *sphaera* <грец. *sphaira* - «куля, м'яч, ядро». Сукупність явищ, яке складає деяке ціле. Область, межі поширення чого-небудь. Середовище, суспільне оточення.

Рекреаційні ресурси є основою формування рекреаційного потенціалу території. Торкаючись суті даного поняття, відзначимо, що Д. В. Ніколаєнко визначає рекреаційний потенціал, як сукупність природних і соціо-культурних передумов для організації рекреаційної діяльності на певній території. У свою чергу, І.В. Зорін та В.А. Квартальнов трактують дане поняття, як відношення між фактичною і гранично можливою чисельністю туристів, яка визначається виходячи з наявності рекреаційних ресурсів.

Канада – країна, яка пропонує велику різноманітність туристичних послуг, володіє розвинутою структурою міського туризму, культурними об'єктами. Канадський туризм завжди буде мати велику підтримку з боку сильного внутрішнього попиту. Найбільшу частку ринку Канади складають безпосередньо канадці, які забезпечують 70% всіх туристичних витрат. Внутрішній ринок є найбільш потужним сектором канадського ринку. Міжнародний туризм забезпечують в Канаді туристи із США, Великобританії, Японії, Франції, Німеччини. У світовій туристичній спеціалізації Канада виділяється розвитком природних видів туризму. Розвинений екологічний туризм. Канаду можна назвати країною з вражаючою уяву природою і великими сучасними містами. Сусідство величезних мегаполісів і дикої природи щорічно приваблює до Канади величезна кількість туристів.

Основні напрямки приїзду іноземних туристів в Канаду - міста Торонто, Ванкувер, Квебек, Монреаль, Вікторія, Калгарі, Оттава, Едмонтон, Галіфакс, Сент-Кентерінс і Ніагара.

Канада - федеративна держава, що складається з десяти провінцій (Британська Колумбія, Альберта, Саскачеван, Манітоба, Онтаріо, Квебек, Нью-Брансвік, Острів принца Едуарда, Нова Шотландія, а також Ньюфаундленд і Лабрадор) і трьох територій (Юкон, Північно-Західні території і територія Нунавут). Ще ділиться на п'ять регіонів: Тихоокеанський, Атлантичний, Степовий, Центральний та Північний.

Провінції відрізняються від територій ступенем автономії: в рамках їх законодавчих повноважень, прав і привілеїв, обумовлених у Конституції країни, провінції незалежні від федерального уряду. Території ж підкоряються Федеральному парламенту.

Рекреаційно-географічне положення Канади визначається позитивними і негативними факторами. Серед позитивних слід виділити наступні. По-перше, положення в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні, самому динамічному в соціально-економічному і туристичному відношенні регіоні світу. По-друге, наявність по сусідству такого туристичного гіганта, як США. Сполучені Штати Америки - світовий лідер за доходами і видатками на міжнародному туристичному ринку. По-третє, наявність великого виходу до морів трьох океанів. По-четверте, значні розміри країни. Розміри - це не тільки запаси земельних ресурсів, вони визначають різноманітність рекреаційних ресурсів (кілька природних поясів, гірські, рівнинні і пріокеанічеськіє території).

До негативних факторів слід віднести, в першу чергу, відносну віддаленість Канади від основних туристичних ринків світу (за винятком США) - Європи (більше половини світового туристичного потоку) і Східної Азії (більше 10% світового потоку, переважно з Японії і Китаю). По-друге, наявність сухопутного кордону тільки з однією країною (США). Поєднання цих двох чинників обмежує географію і розміри туристичних потоків в \ з Канади і

обумовлює абсолютне домінування США у взаємних людських і валютних туристичних потоках.

Як показує канадський досвід, механізм взаємодії державних, регіональних, муніципальних структур з туристськими підприємствами є найбільш ефективним методом управління туризмом на Півночі. Мережеві взаємини туристських підприємств з державними органами управління дають можливість вдосконалення роботи туристських фірм за рахунок впровадження наукових методів планування, формування ефективної системи взаємовідносин туристських підприємств, що належать до сфери малого та середнього бізнесу, з державними структурами.

Канада настільки велика і різноманітна пам'ятками, що обійтися однією туристичною поїздкою, щоб оглянути всю країну, навряд чи можливо. Кожен з канадських регіонів унікальний і може продемонструвати гостям різні особливості канадського життя. У той же час, всі частини країни об'єднані однаково високою якістю послуг, що надаються туристам.

РЕЗЮМЕ

Калініченко Марії Ростиславівни

РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СФЕРИ ТУРИЗМУ В КАНАДІ

Кваліфікаційна робота присвячена актуальній темі вивчення регіональних особливостей розвитку туризму Канади.

Об'єктом дослідження в роботі є сфера туризму в Канаді.

Предметом дослідження роботи є структура, сутність та регіональні особливості Канади.

Метою роботи є дослідження сфери туризму та виявлення регіональних особливостей в Канаді.

Завдання дослідження: дати визначення поняттю сфери туризму, виявити туристичні специфіки сфери туризму в країні, показати регіональні особливості в розвитку туризму в Канаді, описати туристичні території Канади, дослідити та охарактеризувати проблеми та перспективи розвитку туризму в Канаді.

У процесі роботи було застосовано наступні методи дослідження: історичний, описовий, системний, процесний, адаптований і інші підходи, а також принципи інтеграції, послідовності, взаємозв'язку, ефективності, унікальності, та ін.

Здійснивши дослідження регіональних особливостей сфери туризму в Канаді, можна зробити наступний висновок, що природні та культурні різноманітності Канади визначають певні відмінності у спеціалізації та рівні розвитку туризму в регіонах.

Ключові слова: туризм, сфера туризму, рекреація, види туризму, регіони, території.

RESUME

Kalinichenko Mariia Rostislavovna

REGIONAL FEATURES OF TOURISM IN CANADA

Qualification work is devoted to the topical issue of studying the regional features of tourism in Canada.

The object of research in this work is the field of tourism in Canada.

The subject of the study is the structure, nature and regional characteristics of Canada.

The purpose of the work is to study the field of tourism and identify regional features in Canada.

Objectives of the study: to define the concept of tourism, to identify tourism specifics of tourism in the country, to show regional features in the development of tourism in Canada, to describe the tourist areas of Canada, to explore and characterize the problems and prospects of tourism in Canada.

The following research methods were used in the process: historical, descriptive, systemic, process, adapted and other approaches, as well as the principles of integration, sequence, interconnection, efficiency, uniqueness, etc.

After studying the regional specifics of tourism in Canada, we can conclude that the natural and cultural diversity of Canada determines certain differences in the specialization and level of tourism development in the regions.

Keywords: tourism, sphere of tourism, recreation, types of tourism, regions, territories

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Сфера туризма : веб.сайт. URL: http://www.all-barr.com/sfera_turizma
2. National Tourism Policy Study Final Report. - Washington, D.C.: Government Printing Office, 1978. - стр. 5.
3. Проект Федерального закона "О социальном туризме" / Актуальные проблемы туризма'98. - М.: РМАТ, 1998.
4. Organization for Economic Cooperation and Development. Tourism Policy and International Tourism in OECD Member Countries. - Paris: OECD, 1980. - стр. 5-7.
5. Provisional Guidelines on Statistics of International Tourism / Statistical Papers. Series M. № 62. United Nations Department of Economic and Social Affairs. - n. 4 ИП 1978. - стр. 28.
6. National Tourism Resources Review Commission. Destination USA. Domestic Tourism. - Washington, D.C.: Government Printing Office, 1973.- стр. 5.
7. Туризм: нормативные правовые акты: Сборник актов / Сост. Н. И. Волошин. - М.: Финансы и статистика, 1998. - Стр. 72-74.
8. Сиднин О.В. Методологические подходы к исследованию экономических ограничений социально-трудовой сферы / Россия в XXI веке: актуальные проблемы развития экономики и социально-правовой сферы: материалы науч. конф. Энгельс: Поволжский кооперативный ин-т, 2004. Стр. 33.
9. Киушина В.В. Преодоление ресурсных ограничений развития национальной экономики / Вестник ОГУ. 2010. №8. Стр. 37.
10. Зорин И.В., Квартальнов В.А. Энциклопедия туризма. М.: Финансы и статистика, 2003. Стр. 220.
11. Гостева Л.Ф., Серeda Н.Д. Туризм как фактор экономического развития региона // Региональная экономика: теория и практика. 2008. № 15. Стр. 92.
12. Иванкина Л.И. Модель устойчивого развития как модель управляемой социальной устойчивости // Теория и практика общественного развития. 2012. №7. Стр. 19.
13. Penrose E.T. The Theory of the Growth of the Firm. Oxford: Oxford University Press, 1996. стр. 54.

14. Канада : веб.сайт. URL: <https://www.tourister.ru/world/america/canada>
15. Антонова И.Ф. Канада Ч. 2. Экономические районы. М.: Изд-во МГУ, 1974. Стр. 102.
16. Норт Д. Институты, институциональные изменения и функционирование экономики. М.: Начала, 1997. – 180 стр.
17. Саратовская Т.В. Кооперативное управление на территориях проживания коренных малочисленных народов севера // Регион: экономика и социология. 2005. – Стр. 198-203.
18. Тотонова Е.Е. Опыт развития туризма на Севере Канады. Якутск: Изд-во Якут. госуниверситета, 2009. – 194 стр.
19. Тотонова Е.Е. Роль туристских ресурсов в развитии туристского бизнеса северных территорий // Вестник Национальной академии туризма. 2011. Стр. 37-41.
20. Тотонова Е.Е., Слепцов С.С. Современные особенности пространственного развития арктических районов Республики Саха (Якутия) // Экономика и управление. 2014. Стр. 19-23.
21. Тотонова Е.Е. Развитие туризма северных территорий Канады в современных условиях // Вестн. Черепов. гос. ун-та. 2011. - Стр. 41-45.
22. United Nations Convention on the Law of the Sea : веб.сайт. URL : http://www.globelaw.com/LawSea/l82_1.htm
23. Population and dwelling counts, for Canada provinces and territories, 2006 and 2001 censuses — 100 % data : веб.сайт. URL : <https://www12.statcan.gc.ca/english/census06/data/popdwell/Table.cfm?T=101>
24. Census Aboriginal Population Profiles 2001 : веб.сайт. URL : <https://www12.statcan.gc.ca/english/profil01/AP01/Search/List/Page.cfm?Lang=E&GeoCode=62>
25. Тотонова, Е. Е. Роль и значение государственного регулирования в развитии туризма / Е. Е. Тотонова // Вестн. ИНЖЭКОНа. Сер. Экономика. – 2012. – № 1 (52). – Стр. 486-488.

26. Тотонова Е.Е. Территориальная дифференциация туристской индустрии Северных территорий Канады // Экономика и предпринимательство. №4, ч. 1 (69-1). 2016 г. (Vol. 10. Nom/ 4-1). Стр. 415-420.
27. Шимова О.С. Основы устойчивого туризма. Минск: Новое знание; М.: ИНФРА-М, 2013. – 190 стр.
28. Вишневська О.О. Феномен туризму у сучасному соціокультурному просторі: монографія. – Х.: ХНУ ім. В.Н.Каразіна, 2009. – 296 стр.
29. Гальчинський А. Глобальні трансформації: концептуальні альтернативи. Методологічні аспекти: Наук. Вид. – К.: Либідь, 2006. – 312 стр.
30. Звіт Всесвітньої туристичної організації у 2009 році : веб.сайт. URL: <http://tourlib.net/lib.htm>
31. Драпушко Р.Г. Туристичний потенціал України: стан, проблеми та перспективи розвитку: монографія. – К.: Інст законодавчих передбачень і правової експертизи, 2007. – 152 стр.
32. Діяльність Всесвітньої туристичної організації [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://unwto.org/>
33. Леннон Дж. Д., Смит Х., Кокерелл Н., Трю Д. Управление индустрией туризма. Лучший опыт деятельности национальных организаций и агентств по туризму: пер. с англ./ Дж.Д. Леннон, Смит Х., Кокерелл Н., Трю Д. – М.: ООО «Группа ИДТ», 2008. – 272 стр.
34. База данных Кноема : веб.сайт. URL: <https://knoema.ru>
35. Тотонова Е.Е. Модели управления региональным туризмом на примере северных территорий Канады. / Проблемы современной экономики. 2010. №3(35). – стр. 383-387.
36. Федеральная служба государственной статистики : веб.сайт. URL: <http://www.gks.ru>
37. Canada's Tourism Vision, Government of Canada : веб.сайт. URL: <https://www.ic.gc.ca/eic/site/095.nsf/eng/00002.html>
38. Canada's Tourism Vision: One year of progress, Government of Canada : веб.сайт. URL: <https://www.ic.gc.ca/eic/site/095.nsf/eng/00007.html>

36. Тотонова, Е. Е. Роль и значение государственного регулирования в развитии туризма / Е. Е. Тотонова // Вестн. ИНЖЭКОНа. Сер. Экономика. – 2012. – № 1 (52). – Стр. 486-488.
39. Тотонова Е.Е. Территориальная дифференциация туристской индустрии Северных территорий Канады // Экономика и предпринимательство. №4, ч. 1 (69-1). 2016 г. (Vol. 10. Nom/ 4-1). Стр. 415-420.
40. Шимова О.С. Основы устойчивого туризма. Минск: Новое знание; М.: ИНФРА-М, 2013. – 190 стр.
41. Grenier, Alain A. Conceptualisation du tourisme polaire. Cartographier une expérience aux confins de l'imaginaire // Téoros. – 2009. – стр. 7-19.
42. Antomarchi, V. Tourisme, identité et développement en milieu inuit. Le cas de Puvirnituq au Nunavik // Téoros. – 2009. – стр. 52-60.
43. Bernier Judith. The Complacent Acceptance of Diversity: Human Resource Development in a Culturally Diverse Environment / COERC 2002: Appreciating Scholarship. Proceedings of the Annual College of Education Research Conference (1st, Miami, Florida, April 27, 2002). – 126 стр.
44. Carter Norvella P. Diversity and Standards: Defining the Issues. / Convergence or Divergence: Alignment of Standards, Assessment and Issues of Diversity.//ed. by Carter Norvella. – Washington DC, 2003. – 154 стр.
45. Clendenning Donald. Federal Legislation Relating to Teaching and Vocational Education in Canada. – Ottawa: Department of Labour, 1965. – 74 стр.
46. Cultural Context of Learning: East Meets West./ed by Baijin Yang. – стр. 204 – 219. / Integrating Lifelong Learning Perspectives. /edited by Medel-Anonuevo Carolyn. – Hamburg, 2002. – 296 стр.
47. Insights from the Field: Understanding Geography, Culture, and Service./ edited by Paul D. J. Coverdell. – Washington DC, 2002. – 187 стр.
48. Promising Practices in Career and Technology Studies (CTS). – Alberta Learning, Edmonton. Learning and Teaching Resources Branch, 2000. – 74 стр.

49. Rossing, Rainer C. Parameters for an Effective Entrepreneurial, Regional, Hotel/Restaurant Management Training Program in Manitoba. – Canada, 1997. – 222 ctp.
50. Sectoral Skills Needs: The Role of Universities, Task Force on Labour Market Issues: Office for Partnerships for Advanced Skills. – Council of Ontario Universities, Toronto, 1998. – 40 ctp

ДОДАТОК А

Рис. А.1. Центральний регіон Канади.

Рис. А.2. Степовий регіон Канади.

Рис. А.3. Тихоокеанський регіон Канади.

Рис. А.4. Атлантичний регіон Канади.

Рис. А.5. Північний регіон Канади.

ДОДАТОК Б

Рис. Б.1. Территории Канады.

Рис. Б.2. Лабрадор і приатлантичне узбережжя.

Рис. Б.3. Онтаріо.